

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерски съвет

Доклад за състоянието на отбраната и въоръжените сили

Докладът е подготвен в изпълнение на чл. 23 от Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България. Той представя на Народното събрание и българското общество обективен отчет за предизвикателствата и достиженията на отбранителната политика през 2013 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Увод	2
2. Управленски подходи и приоритети в отбранителната политика	4
2.1. Основни изводи по отношение на отбранителната политика, произтичащи от измененията в средата на сигурност	4
2.2. Развитие и функциониране на Министерството на отбраната като модерна институция на демократична държава	5
2.3. Политика на прозрачност и отчетност	6
2.3.1. Ефективно управление и премахване на условията за корупция	6
2.3.2. Информационна политика	7
2.3.3. Контролна и одитна дейност	8
2.4. Ресурсна среда	9
2.5. Изпълнение на отбранителните програми по политики	14
2.5.1. Политика "Отбранителни способности"	14
2.5.2. Политика "Съюзна и международна сигурност"	15
3. Въоръжени сили и отбранителни способности	16
3.1. Сухопътни войски	20
3.2. Военновъздушни сили	23
3.3. Военноморски сили	26
3.4. Изпълнение на мисиите на въоръжените сили	29
3.4.1. По мисия „Отбрана“	29
3.4.2. По мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“	30
3.4.3. По мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“	30
3.5. Съвместна българо-американска подготовка	30
3.6. Участие на въоръжените сили в операции и мисии зад граница	32
3.6.1. Операции и мисии на НАТО	33
3.6.2. Операции и мисии на Европейския съюз	34
3.6.3. Операции и мисии на ООН	35
3.6.4. Операции и мисии в подкрепа на населението	35
3.7. Развитие на националните концептуални и доктринални документи на отбраната и въоръжените сили	37
3.8. Въоръжение и техника	38
3.8.1. Политики и подходи по въоръжението и техниката	38
3.8.2. Инвестиционен план-програма на Министерството на отбраната	40
3.8.3. Развиване на способности в сътрудничество със съюзници и партньори	42
3.8.4. Утилизация на излишни бойни припаси	43
3.8.5. Политика по прилагане на компенсаторни практики (офсет)	44
4. Хората в отбраната	45
4.1. Състояние на комплектуването на Министерството на отбраната и Въоръжените сили	45
4.2. Длъжности в щабове и органи на НАТО, ЕС и други международни организации	45
4.3. Набиране и кариерно развитие	45
4.4. Военно-образователна система	46
4.5. Социален статус и мотивация	47
4.6. Политика на социално сътрудничество	49
5. Национална и евроатлантическа сигурност и отбрана, международен мир и стабилност	50
5.1. Европейски съюз – обща политика за сигурност и отбрана	50
5.2. НАТО – колективна отбрана и съюзна политика за сигурност	51
5.3. Използваемост на въоръжените сили	52
5.4. Международно сътрудничество	53
6. Поддръжка и осигуряване на отбраната	55
6.1. Разузнаване	55
6.2. Логистично осигуряване	55
6.3. Инфраструктура на отбраната	57
6.4. Комуникационно и информационно осигуряване	59
6.5. Военна стандартизация, сертификация и кодификация	60
7. Изводи	62
8. Направления за съсредоточаване на усилията	64

1. УВОД

Докладът за състоянието на отбраната и Въоръжените сили на Република България за 2013 г. е разработен на основание чл. 23 от Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България. С него Министерският съвет информира Народното събрание и обществото за резултатите от провежданата политика в областта на отбраната.

Отбранителната политика се осъществяваше в съответствие с Конституцията, законите и утвърдените от Народното събрание и Министерския съвет национални стратегически документи в областта на сигурността и отбраната. Стратегическата цел на отбранителната политика е изграждане, в рамките на наличните и прогнозни финансови ресурси, на въоръжени сили, способни да изпълняват успешно задачите си по трите възложени им мисии: “Отбрана”, “Подкрепа на международния мир и сигурност” и “Принос към националната сигурност в мирно време”.

Системата за отбрана функционираше в условията на динамична и трудно предсказуема международна среда на сигурност, с преобладаващи асиметрични рискове и заплахи. Предизвикателствата за националната сигурност запазиха своята устойчивост, като към тях се прибави и засиленият бежански поток, ангажиращ сериозни финансови, материални и човешки ресурси, включително и от въоръжените сили. Тероризмът остана главната заплаха за сигурността, като военните ни контингенти в операции и мисии зад граница бяха сред най-заstraшените от терористични атаки.

Усилията на Министерството на отбраната бяха фокусирани върху осигуряване на условия за изпълнение на конституционно възложените мисии и задачи на въоръжените сили, както и ангажиментите на страната по линия на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Продължи процесът на трансформация на системата за отбрана, с акцент върху професионализацията, модернизацията и подобряване на отбранителния мениджмънт.

Независимо, че въоръжените сили са в състояние да изпълняват задълженията си в условията на системен финансов недостиг, състоянието на въоръжението и бойната техника, които са в голяма степен физически и морално остарели, е критично. През второто полугодие бяха предприети спешни действия, като за това кратко време беше прекъсната тенденцията на постепенна ерозия на отбранителните способности и се създадоха условия за тяхното поддържане и развитие в перспектива.

През втората половина на 2013 г. бяха предприети реални стъпки за усъвършенстване на отбранителния мениджмънт и подобряване на функционирането на интегрираното Министерство на отбраната с балансирана гражданско-военна експертиза. Търсеха се по-ефекасни начини за изразходване на ограничените финансови средства. Засилена беше борбата с корупцията и конфликта на интереси.

За да бъдат запазени способностите на формированията за изпълнение на възложените им мисии и задачи, част от планираните до края на 2014 г. реформи по Плана за развитие на въоръжените сили бяха отменени или отложени. В резултат на това бяха запазени около 800 длъжности за военнослужещи и цивилни служители. Отменена бе реорганизацията на бригада

„Специални сили” в полк. Авиобазата в Безмер остана като такава. Забавеното през годините освобождаване от излишни въоръжение и бойни припаси наложи планираните за закриване складови бази на бригада „Логистика”, да бъде отложено до приключването на процеса по реализиране или утилизация на тези имуществва. Взето бе решение и се пристъпи към възстановяване на закритото през 2012 г. формирование във Враца в състав от около 250 военнослужещи.

Приетият Пакет Цели за способности 2013 на НАТО постави пред страната изисквания за изграждане на високотехнологични способности и зададе направления за по-тясна специализация при участието в операции. За първи път се акцентира върху изграждането на невоенни способности за ръководени от Алианса операции. Към Република България бяха поставени изисквания за изпълнение на 55 Цели за способности и бяха предложени за изграждане 50 формирования за нуждите на колективната отбрана.

Подготвени и сертифицирани бяха още две батальонни бойни групи от състава на Сухопътни войски, като общо са изградени три от планираните шест.

За поредна година недостатъчното финансово осигуряване възпрепятства изпълнението на приоритетните инвестиционни проекти.

В центъра на вниманието остана всестранното осигуряване на българските контингенти зад граница, провеждане на ротациите и своевременното решаване на възникнали въпроси в районите на мисиите.

Продължи набирането на доброволни резервисти за окомплектоване на един качествено нов резерв като част от единния комплект въоръжени сили.

Изпълнена беше основната част от поетите от новото ръководство на Министерството на отбраната ангажименти по линия на социалната политика, включително възстановяване на режима на пенсиониране на военнослужещите от преди м. декември 2012 г. Предприетите мерки са насочени към възстановяването на престижа и достойнството на военната професия и към подобряване на качеството на живот на военнослужещите и цивилните служители в системата.

2. УПРАВЛЕНСКИ ПОДХОДИ И ПРИОРИТЕТИ В ОТБРАНИТЕЛНАТА ПОЛИТИКА

2.1. ОСНОВНИ ИЗВОДИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОТБРАНИТЕЛНАТА ПОЛИТИКА, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ИЗМЕНЕНИЯТА В СРЕДАТА НА СИГУРНОСТ

Средата на сигурност през 2013 г. беше динамична и неустойчива поради въздействието на трудно предвидими рискове и заплахи. Нестабилност пораждаха главно кризите и огнищата на напрежение в различни части на света, разпространението на оръжия за масово унищожение, тероризмът и екстремизмът, хуманитарните кризи, нарастването на военните потенциали, глобализацията и лесният достъп до модерни информационни технологии, организираната престъпност, нелегалният трафик на хора, оръжия и наркотици, кибернетичните заплахи, демографските, енергийните и екологичните проблеми, рисковете от технически и природни катастрофи и др.

Негативно въздействие върху сигурността на Република България оказваха разрастването на въоръжените стълкновения и използването на химическо оръжие в Сирия и кризисните процеси в редица страни в Близкия изток и Северна Африка. Това предизвика масови бежански и миграционни потоци и създаде предпоставки за инфилтриране на лица, свързани с терористични и криминални организации, или на отделни екстремисти.

Тероризмът остана главната заплаха за международната сигурност. Запази се заплахата от екстремистки действия на организации и лица с крайно дясна и крайно лява идеология. Потенциален риск от ново терористично нападение на наша територия продължи да съществува след включването на военното крило на „Хизбула“ в списъка с терористични организации на ЕС.

Разработването от отделни държави на ядрени и ракетни програми извън международен контрол допълнително дестабилизираше средата.

Нарасна опасността от кибернетични атаки, което наложи изграждането на способности за кибернетична отбрана на национално ниво и в рамките на НАТО и ЕС.

Положително влияние върху външната среда на сигурност на Република България продължават да оказват членството на страната в НАТО и ЕС и участието ѝ в съвместните усилия на двата съюза и на международните организации за поддържане на мира.

Кризисните региони продължиха да генерират рискове и заплахи, включително за нашата страна. Обстановката в Афганистан се характеризираше със запазване на степента на заплахите поради започналото изтегляне на чуждестранни военни контингенти и засилената бунтовническа активност, насочена към възпрепятстване на предаването от Международните сили за поддържане на сигурността на отговорности на Афганистанските национални сили за сигурност (АНСС) и процеса за национално помирение. Чуждестранните и афганистанските военнослужещи бяха атакувани от внедрени в АНСС привърженици на талибаните. Това запази потенциалните заплахи за сигурността и интересите на страните, участващи в международната коалиция, в т.ч. за Република България.

Обстановката в Западните Балкани се запази относително стабилна в резултат на стремежа на страните за интегриране в НАТО и ЕС. България остава силно ангажирана към политиката на НАТО „Отворени врати“ и подкрепя включването на темата в предстоящата среща на върха на Алианса в началото на месец септември 2014 г. Успешното развитие на евроатлантическата интеграция посредством политиката на Отворени врати на НАТО е в основата и на нашата

политика по въпроса, особено в контекста на страните, кандидати за членство от района на Западните Балкани. Членството в НАТО дава надеждни гаранции за сигурност и предоставя достойно място в международната общност. Основни рискове за региона останаха тероризмът, организираната престъпност, нелегалните трафици, разпространението на радикалния ислям. Повишиха се рисковете за сигурността в резултат на участието на доброволци от региона във въоръжените сблъсъци в Сирия и действията на някои от тях след завръщането им. Рисковете за Република България бяха свързани главно с трансграничната престъпност и разпространението на радикални религиозни идеи.

Основни проблеми за сигурността в черноморско-каспийския регион останаха неразрешените „замразени конфликти“, действията на паравоенни структури; етническите и религиозните противоречия; нелегалният трафик на наркотици и оръжие; икономическите и социалните проблеми; големият брой бежанци; опасността от разпространение на ядрено и химическо оръжие. Рискът за българските военнослужещи в Гражданската мисия на ЕС за наблюдение в Грузия беше нисък.

Макар и намалели в количествено отношение, действията на пиратски структури (главно в Арабско море и Индийски океан) и връзките им с други престъпни и терористични организации продължиха да създават рискове за международното корабоплаване.

2.2. РАЗВИТИЕ И ФУНКЦИОНИРАНЕ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ОТБРАНАТА КАТО МОДЕРНА ИНСТИТУЦИЯ НА ДЕМОКРАТИЧНА ДЪРЖАВА

През 2013 г. продължи актуализирането на правно-нормативната база с цел усъвършенстване на управленческия механизъм. В рамките на мандата на служебното правителство с ПМС № 48/04.03.2013 г. беше изменен и допълнен Планът за развитие на въоръжените сили на Република България. Целта на промените бе да се създадат условия за запазване на способностите на военните формирования за изпълнение на възложените им мисии и задачи.

С МЗ ОХ-848/16.12.2013 г. беше създадена организация за провеждане на Преглед на структурата на Въоръжените сили с цел изграждане на отбранителни способности, адекватни на средата за сигурност и които да осигуряват качествено изпълнение на мисиите и задачите на въоръжените сили. Прегледът ще приключи до средата на 2014 г.

С ПМС № 232/10.10.2013г. се направиха изменения в Правилника за прилагане на Закона за резерва на въоръжените сили на Република България.

С ПМС №114/16.05.2013 г. беше приета „Наредба за отсрочване запасни и техника запас от повикване във въоръжените сили при мобилизация“.

С Решение на Народното събрание от 25.10.2013 г. бяха определени военните формирования и структури за допълване на въоръжените сили във военно време и числеността на запаса за въоръжените сили. Изготвена беше заповед на министъра на отбраната № ОХ-036/16.12.2013 г. за извършване на организационно-щатни промени и пълна ликвидация на военни формирования от структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия за допълване на въоръжените сили във военно време през 2014 г.

Подписан беше нов Колективен трудов договор в Министерството на отбраната със срок на действие 2014 – 2015 г.

За активизиране на диалога с професионални, академични, обществени организации и бизнес сдружения, работещи по въпроси на отбранителната политика, беше създаден Обществен

съвет по отбранителна политика като консултативен орган към министъра на отбраната. В рамките на Съвета, през отчетния период бяха проведени осем тематични дискусии.

С цел развитие на електронното управление, през отчетния период продължи работата по сключения договор № 12-32-2/18.01.2013 г. между Министерството на отбраната и Министерството на финансите за изпълнение на Проект "Изграждане на информационна система за предоставяне на публичен достъп до пространствените данни и услуги на Министерството на отбраната". Целта на проекта е подобряване на качеството на административното обслужване на гражданите и бизнеса чрез реализиране на информационна система за достъп до гео-пространствени данни.

2.3. ПОЛИТИКА НА ПРОЗРАЧНОСТ И ОТЧЕТНОСТ

2.3.1. ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ И ПРЕМАХВАНЕ НА УСЛОВИЯТА ЗА КОРУПЦИЯ

През отчетния период в Министерство на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, редовно се оценяваше корупционният риск.

Извършени бяха анализ и оценка на корупционния риск в Централното военно окръжие, във Военно-географската служба, в командването на Военноморските сили и в едно военно формирование от състава на командването на Сухопътни войски, като са направени съответните предложения за превенцията му. Въз основа на използваните индикатори за оценка, корупционният риск беше оценен като „нисък“, с изключение на Военно-географската служба, където той беше оценен като „среден“.

През отчетния период Инспекторатът е работил по 53 сигнала, 82 жалби, 3 рапорта, 6 заявления, 1 предложение и 2 възражения, общо 147 преписки.

На интернет сайта на Комисията за превенция и противодействие на корупцията към Министерския съвет през отчетния период са регистрирани 20 сигнала и жалби за нередности. На публикуваните на интернет сайта на Министерството на отбраната телефони за нередности са получени 7 сигнала и жалби, съдържащи твърдения за злоупотреба с власт, лошо управление на държавното имущество, незаконосъобразни действия на длъжностни лица и за неспазване на финансовата дисциплина.

От всички сигнали постъпили в Инспектората, 11 сигнала съдържат информация за наличие на корупционни практики, 1 сигнал и 3 искания са за проверка на конфликт на интереси. По два от сигналите за наличие на корупционни практики е сезирана Военноокръжната прокуратура чрез служба „Военна полиция“. От извършената проверка по сигнал от фирма „Панда“ – ЕООД във връзка с проведена процедура за обществена поръчка от ИА „Военни клубове и военно-почивно дело“ се установи, че твърдението за откриването на процедура по договаряне по ЗОП без обявление е основателно, а твърдението за допуснати нарушения при провеждане на откритата процедура е неоснователен.

Материалите бяха изпратени до Комисията за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси към Министерския съвет. С решения №192/23.05.2013 г., №266/24.09.2013 г. и №314/11.11.2013 г. Комисията е прекратила производството по три преписки, тъй като не е установила конфликт на интереси, поради липса на данни за извършено нарушение.

Оперативно-издирвателната дейност и военнополойското досъдебно производство се осъществиха съгласно регламентиращите документи. За разкриването и предотвратяването на корупционни действия и посегателства срещу икономическата и финансова сигурност в Министерството на отбраната и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, през 2013 г. бяха проведени оперативни мероприятия, включително и такива с превантивен характер. Извършени са проверки по информации, получавани от свои източници и

по сигнали, подавани на „горещия телефон“. Материалите от проверките са предадени на Военноокръжните прокуратури.

Беше предоставен достъп на обществеността и медиите до обявите за обществени поръчки и търгове. Ежедневно се актуализираше информацията относно разкриването на процедурите и техния ход. Постоянно се поддържа и актуализира рубрика „Антикорупция“ на електронната страница на Министерството на отбраната и в Автоматизираната информационна система на Българската армия. Редовно се публикуват бюлетините от проведените заседания на Съвета по отбрана, Постоянния съвет по антикорупция и Съвета по условия на труд.

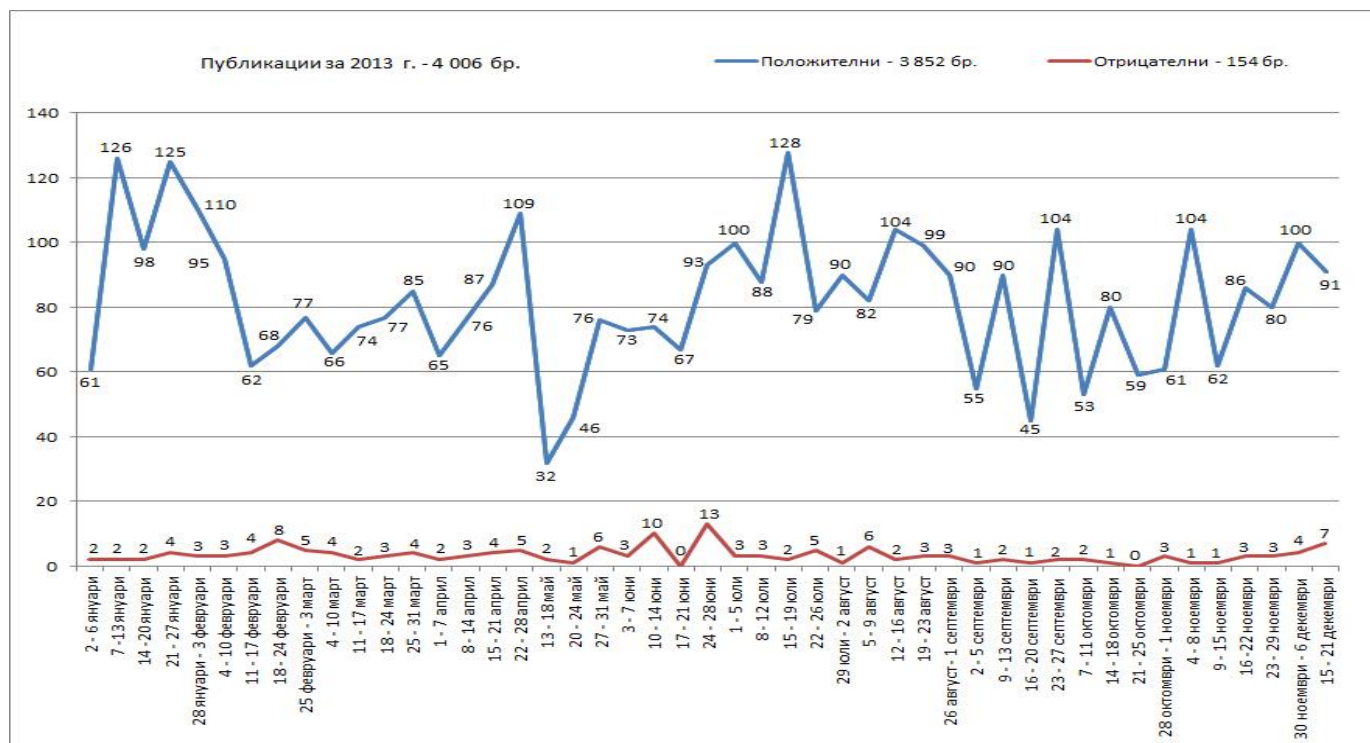
2.3.2. ИНФОРМАЦИОННА ПОЛИТИКА

През 2013 г. информационната политика на Министерството на отбраната осигури прозрачност и отчетност на решенията на ръководството и дейността на въоръжените сили. На интернет страницата бяха публикувани всички приети стратегически документи, концепции, планове и отчети, нормативни и поднормативни актове.

В рубрика „Новини“ на интернет страницата на Министерството на отбраната, на профила на Българската армия във „Фейсбук“ и в рубриката „Вътрешна информация“ на Автоматизираната информационна система на Българската армия бяха публикувани 845 новинарски съобщения. Ежедневно се отговаряше устно на журналистически запитвания. Изготвени бяха над 90 писмени отговора. Бяха проведени 16 пресконференции, над 60 изявления пред представителите на медиите и множество интервюта и участия в националния ефир и печатните издания.

Най-голяма посещаемост в профила на Българската армия в социалната мрежа „Фейсбук“ беше регистрирана при публикуване на информация за обявяване на вакантни длъжности за войници.

Направеният анализ на мониторинга на медиите през 2013 г. отчита висока активност при отразяване на политиката на Министерството на отбраната и дейността на Българската армия - средно около 80 публикации на ден. Материалите имат предимно положителен и информативен характер. (Фиг. 1)

Фигура 1 – Публикувани през 2013 г. материали за Българската армия и въоръжените сили

2.3.3. КОНТРОЛНА И ОДИТНА ДЕЙНОСТ

Усилията при осъществяване на контролната дейност бяха насочени върху спазването на нормативните актове и заповедите на министъра на отбраната при дейностите по: провеждането на кадровата и социалната политика; създаване на здравословни и безопасни условия за изпълнение на военната служба; осъществяване на здравната политика, военномедицинското и психологичното осигуряване; опазването на околната среда; управлението на доставките; управлението на държавните имоти и инвестиционната политика; установяването на административни нарушения; поддръжката и логистичното осигуряване на военните формирования; извършването на анализ и оценка на ефективността от дейността на администрацията и на риска от корупционни практики.

С промяната в Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (изм. и доп., ДВ бр. 1 от 3.01.2014 г.) се допълниха функциите на Инспектората да осъществява цялостен контрол върху бойната подготовка, войсковия ред, дисциплината и оперативните способности във въоръжените сили. Тази функция беше вменена като отговорност на началника на отбраната само по отношение на Българската армия, но не и за останалата част на въоръжените сили.

Инспекторатът на Министерството на отбраната през 2013 г. извърши общо 134 проверки. От тях 5 комплексни, 5 тематични (от които една по искане на Военноокръжна прокуратура – София), 3 контролни, 1 внезапна, 8 по докладни записки и сигнали от народен представител; Президентството на Република България; заместник-министъра на отбраната; постоянния секретар на отбраната; началника на отбраната; публикация в пресата и 112 проверки по други сигнали и жалби.

Бяха изготвени 61 доклада до министъра на отбраната за резултатите от извършените проверки, в които бяха направени 309 предложения за отстраняване на слабости и недостатъци.

При осъществяването на контролната дейност бяха извършени проверки в 2 дирекции от специализираната администрация („Инвестиции в отбраната” и „Инфраструктура на отбраната”), 1 дирекция от Щаба на отбраната („Операции и подготовка”), в 9 структури на пряко подчинение на министъра на отбраната (Централно военно окръжие, Националната гвардейска част, Военно-географска служба, ВМА – София, Стационарна комуникационна и информационна система, ВВМУ „Н. Й. Вапцаров”, НВУ „Васил Левски”, Изпълнителна агенция „Военни клубове и военно-почивно дело”, служба „Военна полиция”), Съвместното командване на силите, командването на Сухопътните войски, командването на Военновъздушните сили, командването на Военноморските сили и 25 военни формирования от Българската армия.

От извършената комплексна проверка на военно формирование 34750 – Карлово се констатира, че в резултат на недостига на финансови средства са натрупани негативи в областта на логистичното осигуряване. Състоянието на пътните превозни средства и липсата на акумулаторни батерии, гуми, резервни части и агрегати водят до големи затруднения при провеждането на мероприятията от ежедневния учебен процес; хранилищата за съхранение на материални ресурси са с нарушена изолация на покривните конструкции, което води до нарушаване на условията за съхранение и похабяване на ресурсите; 711 броя бронезилетки и 384 броя кевларени каски са с изтекъл срок на годност; затруднения има при осигуряването на ЗИП за текущите ремонти на стрелковото оръжие и оръдията на БМП-1.

При извършената комплексна проверка през м. юни в командването на Военноморските сили и контролна проверка на военно формирование 32890 – Атия се установи, че поради

недостиг на финансови средства, съществуват сериозни проблеми, свързани с техническото състояние на въоръжението. Не са извършени периодични прегледи на ракетен комплекс „ЕХОСЕТ“ с пусково оборудване ITS 10 след приемането им на въоръжение във ВМС през 2008 и 2009 г.; не са извършени 36-те месечни технически прегледа на зенитен комплекс „NATO Sea Sparrow“. Артилерийското въоръжение на трите фрегати клас Е–71 е технически изправно, но не се спазва периодичността за провеждане на средните ремонти и контролните проверки.

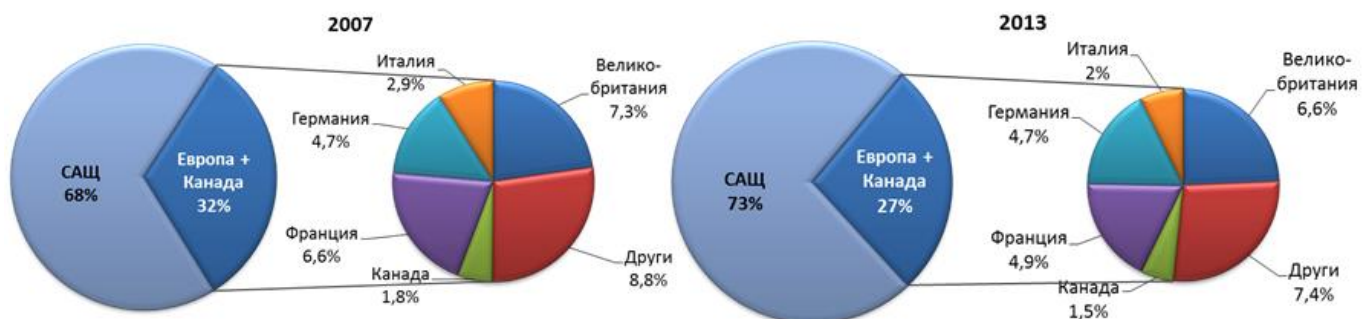
През отчетния период се подобри контролната дейност на служба „Военна полиция“ по опазването на имуществата в освободените войскове райони, като по този начин бяха предотвратени инциденти и кражби.

Дирекция „Сигурност на информацията“ извърши 7 проверки по защита на класифицираната информация. За всяка една има изготвен доклад за резултатите, изводите и са направени съответните препоръки.

Одитните ангажменти бяха насочени основно към проверки на структури и дейности, оценени като високорискови по отношение на изпълнение на функционалните задължения; процеси по управление и разпореждане с недвижими имоти; дейности по търговска реализация и утилизация на излишните за Българската армия боеприпаси; провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки; законосъобразност при разходването на финансови средства; финансово и икономическо състояние на търговските дружества; дейности по планиране, програмиране, бюджетиране и изпълнение на отбранителните програми; опазване на активи и др. Извършени бяха общо 67 одитни ангажменти, от които 50 ангажменти за даване на увереност, включени в годишния план; 7 извънпланови одитни ангажменти, възложени по инициатива на министъра на отбраната, и 10 одитни ангажмента за консултиране. Дадени бяха общо 181 препоръки, които са приети от министъра на отбраната и са предприети действия за тяхното изпълнение.

2.4. РЕСУРСНА СРЕДА

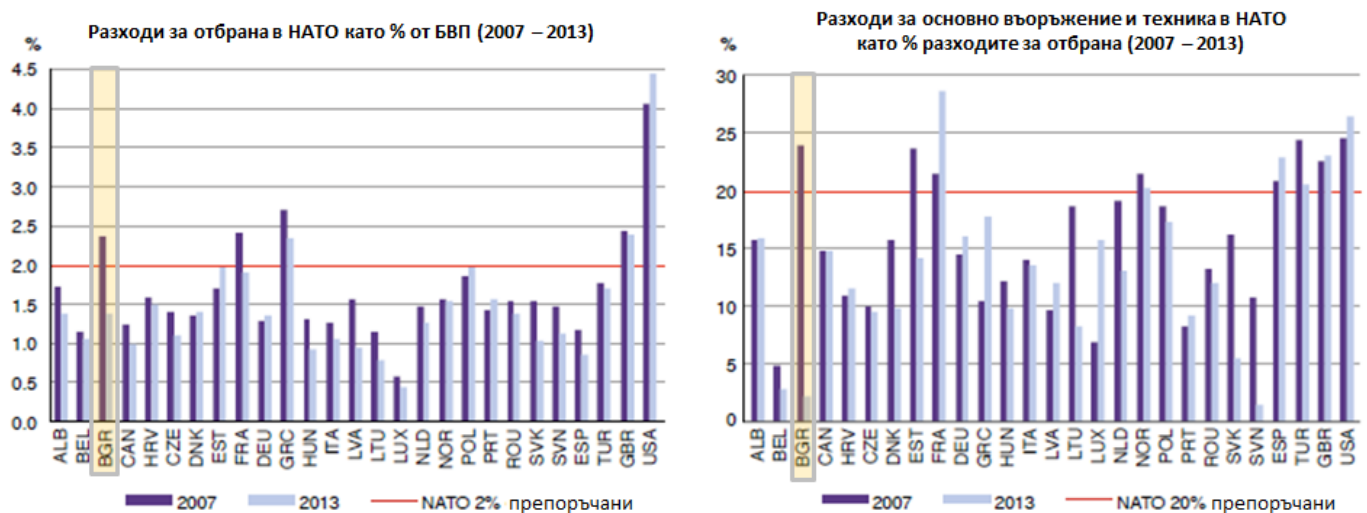
И през 2013 г., разликите в разходите за отбрана между страните от НАТО се задълбочиха, както е показано на Фиг. 2. Между 2007 г. (използвана като база, предхождаща кризата) и 2013 г., дялът на разходите за отбрана на САЩ се е увеличил от 68% на 73%. В същото време, през изтеклата година приносът на европейските страни-членки в общия дял на отбранителните разходи като цяло продължи да намалява¹.

Фигура 2 – Разходи за отбрана на страните от НАТО (2007 спрямо 2013)

¹ Източник – Годишен доклад на Генералния секретар на НАТО за 2013 г.
(http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/stock_publications/20140123_SG_AnnualReport_2013_en.pdf)

От изключителна важност е всички съюзници в НАТО да допринасят за развитието на способности, които да укрепват позицията на Алианса в бъдеще. Това би било възможно само ако страните поддържат приетите нива на разходи за отбрана и насочат инвестициите си към ключови способности. Всички страни-членки се съгласиха с две основни насоки, въвеждащи равнопоставеност и справедливост при споделянето на задачи, рискове и отговорности, които на практика се явяват препоръчителни нива на разходи за отбрана. **Първата** – да се отделя **поне 2%** от brutния вътрешен продукт (БВП) за отбрана. **Втората** – **поне 20%** от разходите за отбрана да се изразходват за придобиването на основно въоръжение и техника. Изпълнението от страните-членки на тези основни насоки е показано на Фиг. 3.

Фигура 3 – Изпълнение от страните-членки на НАТО на препоръчаните нива на разходи за отбрана

Както е видно от диаграмата², едва 3 страни покриват нивото от 2% от БВП през 2013. Що се отнася до насоката за разходи за основно въоръжение и техника, доста от страните са с много под приетите 20%.

Като недостатъчни за развитие на ефективни отбранителни способности и недопринасящи към колективната отбрана на Алианса могат да се характеризират разходите за отбрана на Република България и по двете основни насоки. Недостатъчните разходи за отбрана, в това число и за основно въоръжение, техника, изследователска и развойна дейност, задълбочават технологичното изоставане на въоръжените ни сили и в перспектива водят до постепенна ерозия на отбранителните ни способности. Възстановяването на изгубени способности (например подводния флот), каквито вече имаме, изисква многократно повече средства от необходимите за поддържането им.

Разрешаването на появилите се проблеми в процеса на изпълнение на предходните планове за организационното изграждане на Въоръжените сили са отлагани във времето, което в момента генерира цели проблемни области в процеса на изграждането и поддържането на отбранителни способности. В резултат е нарушено изпълнението на отбранителната политика и обвързаността ѝ с целите, приоритетите и желаното „крайно състояние“.

² Източник – Преглед на процеса за планиране на отбранителните способности на НАТО 2013 – 14, цитиран в Годишния доклад на Генералния секретар на НАТО за 2013 г. - стр. 20 (http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/stock_publications/20140123_SG_AnnualReport_2013_en.pdf)

В настоящите тежки условия Република България и въоръжените ѝ сили са изправени пред предизвикателството с наличните недостигащи ресурси, ефективно да изпълняват както конституционните си задължения, така и съюзните ангажimenti. Пред Министерството на отбраната продължава да стои предизвикателството да намери оптимален баланс между наличните ресурси и планирани отбранителни способности за изпълнение на задачите на Въоръжените сили.

Съгласно тригодишната бюджетна прогноза за периода 2014 - 2016 г. бюджетът на Министерството на отбраната се очаква да продължи да се свива и да остане далеч под изискваните като "санитарен" минимум 1,5% от БВП, съгласно приетата на 28 октомври 2010 г. от Народното събрание, като програма за развитие на Въоръжените сили „Бяла книга за отбраната и въоръжените сили“. Следва да е ясно, че сигурността на Република България има своята незаменима военна компонента, както в национален план, така и по линия на ангажimentите на страната ни като член на НАТО и ЕС.

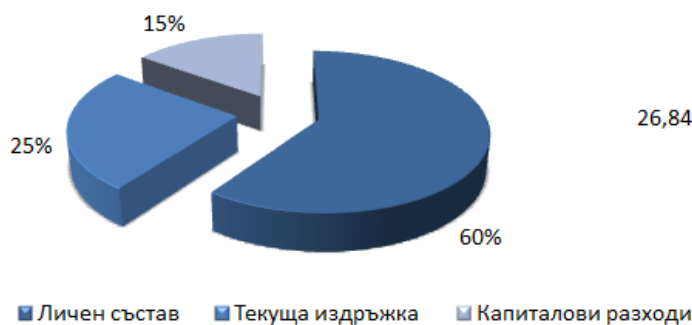
На основание на Закона за държавния бюджет на Република България за 2013 г. и Постановление на Министерски съвет № 1/09.01.2013 г. за изпълнението на държавния бюджет за 2013 г. беше утвърден бюджет на Министерството на отбраната в размер на 1 080 466 хил. лв., или 1,35% спрямо прогнозния брутен вътрешен продукт на страната. Разходите по Закона за държавния бюджет на Министерство на отбраната, включващи и функция „Образование“ достигат 1 110 114 хил. лв., което е увеличение до 1,39% спрямо прогнозния брутен вътрешен продукт.

През 2013 г. общият размер на бюджетните разходи на Министерството на отбраната, включително и с извършените в държавните висши военни училища, възлиза на 1 195 598 хил. лв., в т. ч. 1 161 915 хил. лв. отчетен разход в Министерство на отбраната и 33 683 хил. лв. на държавните висши военни училища. Горното представлява **1,53%** спрямо очаквания брутен вътрешен продукт от 78 115 млн. лв. Без разходите на държавните висши военни училища, бюджетът на Министерството на отбраната съставлява **1,49%** от прогнозния БВП на страната.

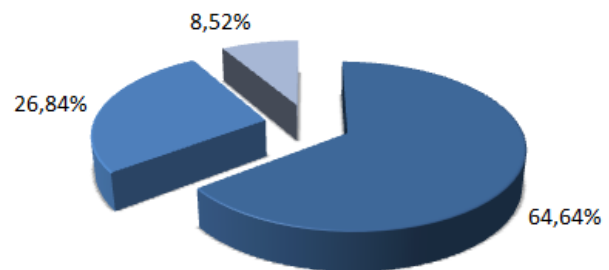
Трансферът, който беше предоставен за държавните висши военни училища по функция „Образование“ е в размер на 26 869 хил. лв. Средствата, свързани с непосредствената издръжка на Министерството на отбраната и Българската армия (без висшите военни училища), разпределени в рамките на основните направления за разходи са: разходи за персонал – 751 068 хил. лв. (в т. ч. обезщетения – 17 708 хил.лв.); разходи за текуща издръжка – 311 863 хил. лв. и капиталови разходи в размер на 98 984 хил. лв.

Както е видно от Фиг. 4, и през 2013 г. процентното съотношение на разходите за личен състав, за текущата издръжка и на капиталовите разходи е далеч от заложеният в Бялата книга балансиран бюджет за разпределение на разходите в съотношение 60% : 25% : 15%, особено в частта, отнасяща се до капиталовите разходи – т. е. частта, касаеща модернизацията на Въоръжените сили.

Заложено в Бялата книга съотношение на разходите

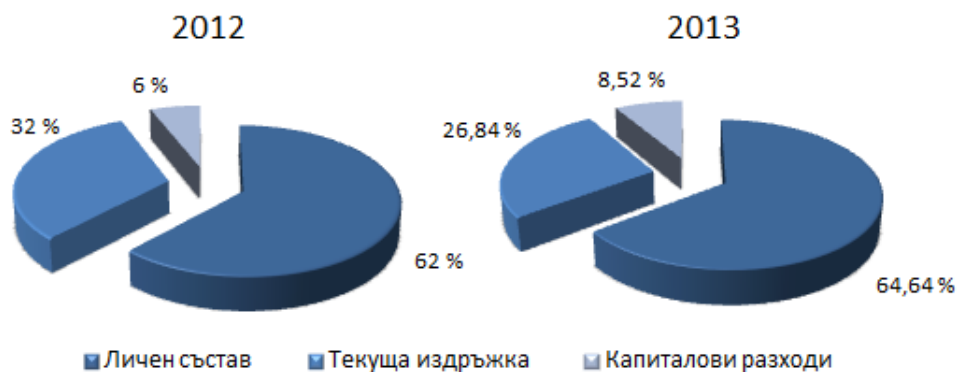

Съотношение на направлението на разходите за 2013 г.

Фигура 4 – Сравнение в съотношението на направлението на разходите

Сравнение в съотношението на направлението на разходите спрямо тези от 2012 г. е показано на Фиг. 5.

Фигура 5 – Сравнение в съотношението на направлението на разходите за 2013 г. спрямо 2012 г.

Повишението с 2,52 % на капиталовите разходи спрямо 2012 г. е относително и е за сметка основно на по-високият процент на капиталови разходи за Военновъздушните сили. Дължи се на допълнително осигурени финансови средства за възстановяване летателната годност на самолети, вертоleti и средства от комуникационно-информационно-навигационната система, както и допълнително отпуснати целеви финансови средства от Държавния бюджет за решаване на проблема с освобождаването на честотен диапазон за въвеждането на наземното цифрово телевизионно разпръскване (DVB-T).

Изразходваните средства, свързани с международната дейност и издръжка на задграничните представителства, са в размер на 5 125 хил. лв. Осъществените от Министерството на отбраната плащания на разходите по участието на въоръжените сили в многонационални формирования, коалиционни операции, операции на НАТО, ЕС и ООН, съвместна подготовка и международни учения са в размер на 42 370 хил. лв³.

Въпреки полаганите усилия за възможно най-оптимално разпределение на бюджетните средства, бюджетът на Министерството на отбраната за 2013 г. не осигури в пълен обем следните ключови за въоръжените сили дейности:

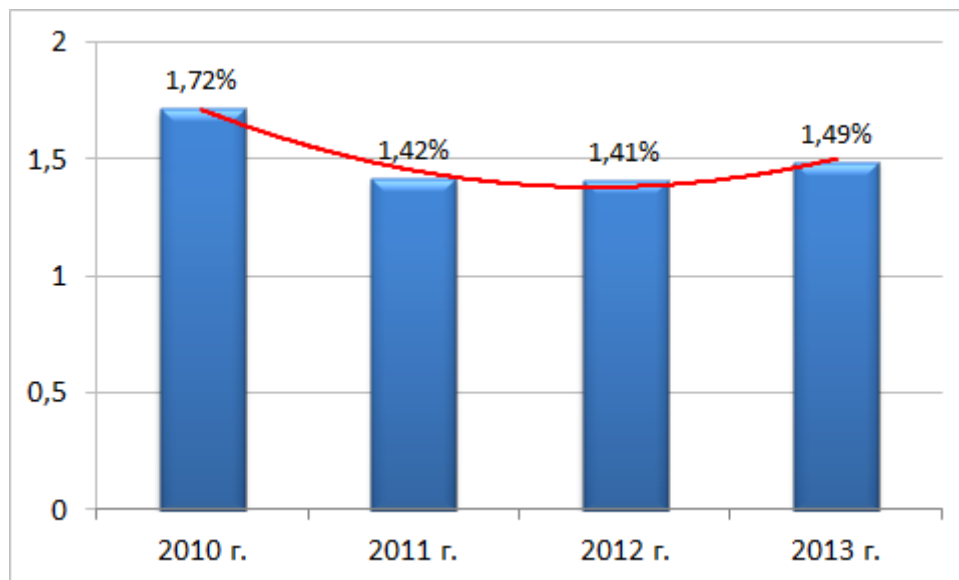
³ Всички цитирани финансови данни са неокончателни. Предстои крайните цифри да бъдат оповестени от Министерство на финансите.

- поддържане в изправност на техниката, осигуряване на гориво-смазочни материали за провеждане на летателна подготовка на екипажите от ВВС по стандартите на НАТО, абонаментното поддържане на въоръжението и техниката и текущия ремонт на сградния фонд;
- изпълнение на Инвестиционния план-програма на МО до 2020 г., в частност на проектите за окомплектоване с въоръжение, техника и оборудване на Батальонна бойна група и модернизация на формированията от декларираните сили;
- утилизация на излишни оръжия, боеприпаси, взривни вещества и пиротехнически изделия, подлежащи на снемане от употреба към 31 януари 2013 г.;
- ремонт и охрана на основна инфраструктура.

2014 г. е критично важна от гледна точка на необходимостта да вземем решение за бъдещето на изстребителната авиация. Тези способности са жизнено необходими за изпълнението на възложените мисии на отбраната и задачи на Българските военновъздушни сили, включително съюзните задължения по охраната на въздушното пространство на страната (Air Policing), което се изпълнява в рамките на Интегрираната система за противовъздушна отбрана на НАТО. Освен придобиването на многоцелеви самолет, критично важно е и закупуването на нови колесни бойни машини за Сухопътни войски, модернизация на съществуващите и аквизиция на нови кораби за Военноморските сили.

Системното недофинансиране наложи удължаване на сроковете за някои мероприятия от Плана за развитие на въоръжените сили, както и забавяне стартирането и реализацията на ключови проекти от Инвестиционния план-програма на МО. На практика се получава така, че планирането в Министерството на отбраната се осъществява на база 1,5% от БВП, докато в действителност реалният финансов ресурс, без разходът за държавните висши военни училища, е под тази цифра (Фиг. 6).

Фигура 6 – Бюджет на МО като % от БВП за периода 2010 - 2013 г.

В никакъв случай не трябва да се счита, че сам по себе си, разчетеният **постоянен** дял на бюджета за отбрана от БВП за периода 2010 - 2014 г. в размер - не по-малък от 1,5%, е универсална константа. Този разчет беше направен с оглед на необходимостта от прекъсване на процеса на ерозията и запазване на съществуващите способности на системата за отбрана в

условията на финансова и икономическа криза. Той не отчита в пълна степен разходите по основните инвестиционни проекти, необходими за модернизацията на въоръжените сили – за нови системи въоръжение и техника, които да заменят старите и несъответстващи на съвременните предизвикателства, както и тези – с изтекъл експлоатационен ресурс.

Въпреки подобрените бюджетни показатели през 2013 г., недофинансирането на сектор „Отбрана“ през предходните години акумулира сериозни проблеми пред модернизацията и изграждането на нови отбранителни способности на въоръжените сили, чието разрешаване ще е приоритетна задача на Министерството на отбраната през 2014 г.

2.5. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОТБРАНИТЕЛНИТЕ ПРОГРАМИ ПО ПОЛИТИКИ

През 2013 г. функционирането на системата за планиране, програмиране, бюджетиране, изпълнение и отчет на ресурсите за отбрана във въоръжените сили се осъществяваше чрез прилагане на принципите за ефективност, прозрачност и отчетност за постигане на баланс между необходимите способности и наличните ресурси. Това ставаше при дефинирани национални интереси, цели и ниво на амбиция в отбраната. С приетите през 2010 г. „Указания на министъра на отбраната по отбранителната политика 2011 – 2014 г.“, секторните политики са две – „Отбранителни способности“ и „Съюзна и международна сигурност“.

2.5.1. ПОЛИТИКА „ОТБРАНИТЕЛНИ СПОСОБНОСТИ“

Основната цел на секторната политика „Отбранителни способности“ е изграждането на оперативно съвместими въоръжени сили, способни да изпълнят целия обем от задачи, с единна система за командване в мирно време и при кризи, със съответстваща организация, численост, въоръжение, техника и подготовка.

Изразходваните средства по политика „Отбранителни способности“ са в размер на 1 085 355 108 лв., без разходите на държавните военни училища, което представлява 93,41 % спрямо общите разходи на Министерството на отбраната. Те са разпределени по поддържащите политиката основни програми 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 и 9, както е показано:

ОСНОВНА ПРОГРАМА	Изразходвани (лв.)	% от общите разходи на МО
1. Подготовка и използване на ВС	811 588 203	69,85
2. Управление на човешките ресурси и резерв	25 702 422	2,21
3. Сигурност	24 270 735	2,09
5. Медицинско осигуряване	151 391 566	13,03
6. Военно-патриотично възпитание и военно-почивно дело	23 303 942	2,01
7. Изследвания и технологии	6 971 186	0,6
8. Военно образование	271 157	0,02
9. Административно управление и осигуряване	41 855 897	3,6

2.5.2. ПОЛИТИКА „СЪЮЗНА И МЕЖДУНАРОДНА СИГУРНОСТ“

Основната цел на тази секторна политика е участие във формиране на политиките на НАТО и ЕС по сигурността и отбраната и адекватен принос към тяхното реализиране. Това означава повишаване ефективността в процесите на консултации и вземане на решения в Алианса, подобряване на отстояването на интересите и позициите на страната ни в хода на подготовката на разработваните съюзни решения и документи, в текущите и бъдещи операции, отбранителни инициативи и процесите на трансформация и реформи.

Изразходваните по политика „Съюзна и международна сигурност“ средства в размер на 76 559 948 лв., или 6,59% от разходите на Министерството на отбраната, разпределени по поддържащите политиката основни програми 4 и 10, са показани на следната диаграма:

ОСНОВНА ПРОГРАМА	Изразходвани (лв.)	% от общите разходи на МО
4. Членство в НАТО и Европейския съюз и международно сътрудничество	35 445 331	3,05
10. Военна информация	41 114 617	3,54

3. ВЪОРЪЖЕНИ СИЛИ И ОТБРАНИТЕЛНИ СПОСОБНОСТИ

През 2013 г. продължи работата за изпълнение на мероприятията от Плана за развитие на въоръжените сили на Република България. Като продължение на стартирания през 2012 г. процес на реорганизиране на формированията от тактическото ниво, беше прекъсната тенденцията на постепенната ерозия на отбранителните способности. С оглед на разполагаемите ресурси, развитието на въоръжените сили беше насочено към съхраняване на необходимите способности за изпълнение на мисиите и задачите.

В Сухопътни войски бяха реорганизирани логистичният полк и ремонтната база за въоръжение и техника. Измененията имаха за цел оптимизиране на структурата на формированията за логистично осигуряване.

Във Военновъздушните сили, с оглед преодоляване на възможен дефицит от способности, бяха запазени 5 бойни самолети Миг-21 и 14 бойни самолети СУ-25 до придобиване на нов тип боен самолет.

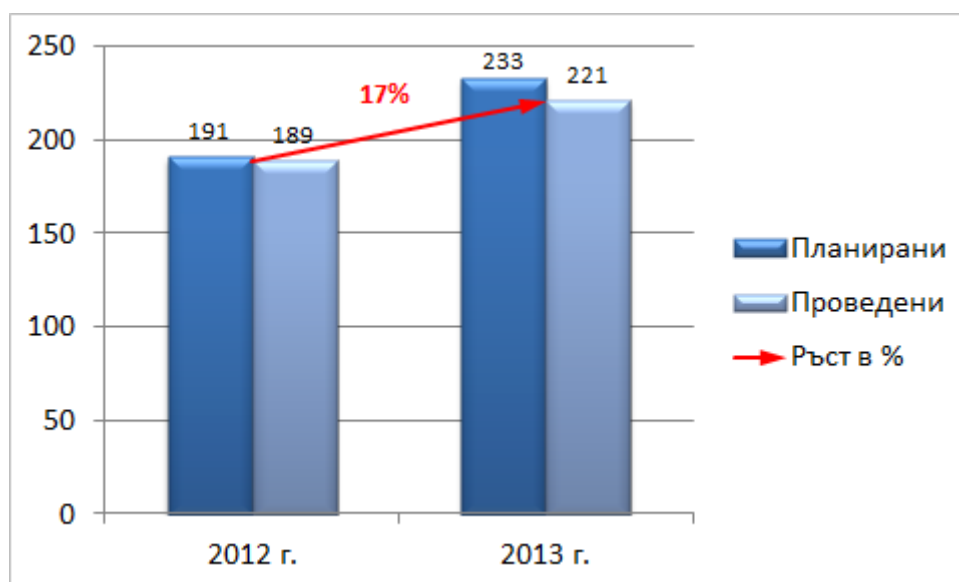
Във Военноморските сили, с цел изпълнение на задачите по провеждане на противоминни операции, беше оптимизиран корабният състав на един дивизион кораби.

Във формированията от Съвместното командване на силите също се извърши реорганизация. За преодоляване на проблеми, свързани със съхранението на въоръжение, бойни припаси и материални средства, бяха реорганизирани 8 бази за съхранение на материални средства и ремонтна база за въоръжение и техника от състава на бригада „Логистика“ и структурите за контрол на придвижването.

Приетият на срещата на министрите на отбраната на страните-членки на НАТО на 4-5 юни пакет „Цели за способности 2013“ поставя пред страната ни изисквания за изграждане на високотехнологични способности и предлага направления за по-тясна специализация при участие в операции. За първи път се обърна особено внимание на изграждането на невоенни способности, които ще бъдат използвани в рамките на ръководена от НАТО операция. По пакет „Цели за способностите 2013“ към Република България са поставени изисквания за изпълнение до 2028 г. на общо 55 цели и са предложени за изграждане 50 формирования за нуждите на колективната отбрана. За пръв път пред страната се поставя предизвикателство за изграждане на невоенни способности във взаимодействие с други ведомства и организации.

През 2013 г. приоритет в дейността на командирите от всички степени беше подготовката на формированията, определени за участие в мисии извън територията на страната, както и на тези от декларираните сили за НАТО и ЕС.

През годината в Българската армия, въоръжените сили и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната бяха планирани общо 233 учения, от които се проведеха 221 (95 %). На Фиг. 7 е изобразена диаграма, сравняваща мероприятията по бойна подготовка през 2012 г. и 2013 г.

Фигура 7 – Сравнение на мероприятия по бойна подготовка 2012 – 2013 г.

Наблюдава се повишение с 17% на броя на реално проведените учения спрямо 2012 г.

В национален формат, в края на м. октомври се проведе двустепенно **командно-щабно учение „Щит 13”**, в което взеха участие Съвместното командване на силите, командванията на видовете въоръжени сили, както и войски за реални действия.

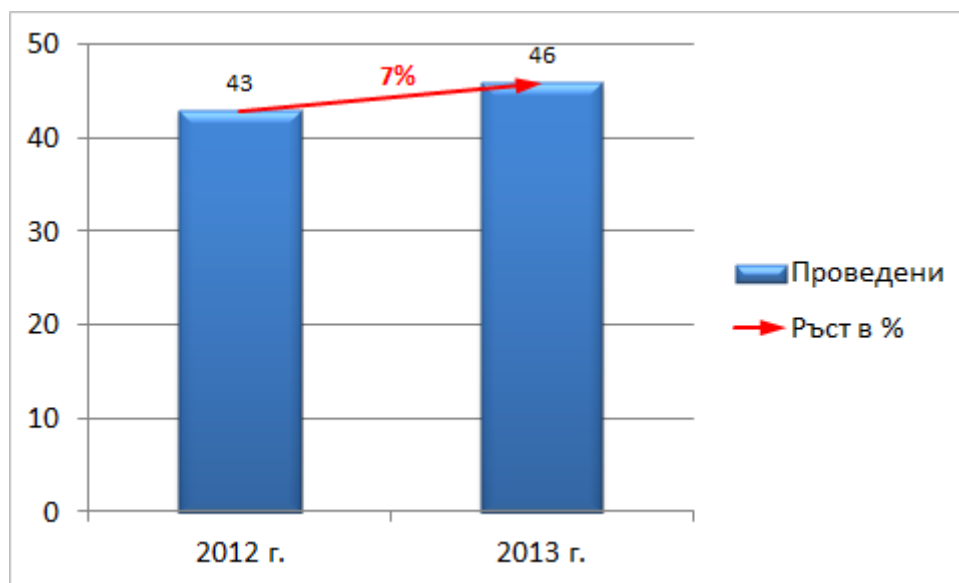
Учението се проведе под ръководството на командващия на Съвместното командване на силите и имаше за цел проверка нивото на подготовка на щабове. На него бяха отработени въпроси по взаимодействието при провеждане на съвместна операция. Беше проверена в реални условия ефективността на комуникационно-информационната система – важен елемент от системата за командване и управление на войските.

И през 2013 г. планово продължи формирането, подготовката и сертифицирането на втора и трета батальонни бойни групи от Сухопътните войски. Проведоха се ученията **„Мирен страж 13”** и **„Тракийски страж 2013”** за сертифициране на батальонните бойни групи.

Формирования от въоръжените сили участваха в 46 международни учения и съвместни подготовки. Спрямо 2012 г. се отбелязва повишение със 7% (Фиг. 8). Тази подготовка е в унисон с инициативата на НАТО за „Свързаност на силите“, насочена към запазването на вече придобити способности от участие в реални бойни операции. По този начин компенсираме намаляването на оперативното темпо в следствие изпълнението на стратегията за трансформиране на участието ни в операцията на Международните сили за поддържане на сигурността в Афганистан.

Фигура 8 – Сравнение на проведените международни учения и съвместни подготовки 2012-2013 г.

На територията на Република България през 2013 г. се проведеха следните по-важни съвместни и многонационални учения:

- съвместното българо-американско учение за противодействие на тероризма „GAUNTLET CHALLENGE 2013“;
- българо-румънско учение „BLUE BRIDGE 2013“;
- военноморско учение с международно участие – „BREEZE 2013“;
- съвместна българо-израелска летателна тренировка „COLLECTOR’S ITEM 13“ ;

- Съвместно учение „ШАБЛА 2013“ с привличане на авиация за обозначаване на въздушния противник и с участието на сили и средства от състава на Военновъздушните сили, Сухопътни войски, Военноморските сили и въоръжените сили на Сърбия.

В изпълнение на Плана за съвместна българо-американска подготовка и учения през 2013 г. и споразумението между Правителството на Република България и Правителството на САЩ за сътрудничество в областта на отбраната, военнослужещи и формирования от Българската Армия проведоха съвместни българо-американски подготовки както следва:

- съвместна българо-американска подготовка „Тракийско лято 2013“;
- съвместна българо-американска летателна тренировка „Тракийска звезда 2013“;
- „BLACK SEA ROTATION FORCES - 13“ на полигон „Ново село“ с участие на подразделение от морската пехота на САЩ и подразделения от Сухопътните войски на Република Сърбия, Румъния и Азербайджан;
- „GAUNTLET CHALLENGE 2013“ - съвместното българо-американско учение за противодействие на тероризма с участието на сили от МВР.

Проведоха се 8 ротационни подготовки на формирования за участие в операцията на Международните сили за поддържане на сигурността в Афганистан в тренировъчни комплекси в Хохенфелс и Графенвюр, Германия и 6 индивидуални подготовки и курсове.

Съвместната българо-американска подготовка, обучението и участието в съвместни учения с подразделения от армията на САЩ и други страни, се доказва като ефективна форма за обучение на офицерите при работа в многонационален щаб и допринесе за повишаване на подготовката, полевата натренираност и оперативната съвместимост на нашите формирования.

Подробна информация за подготовката на формированията през 2013 г. е дадена в таблицата по-долу:

Подготовка на войските/ занятия, учения	Планирани	Проведени	Изпълнение (%)
Учения с батальон, дивизион, КЩУ и компютърно-подпомагани КЩУ	69	66	96 %

Учения с рота, батарея, единичен кораб	169	160	95 %
Парашутни скокове	4090	4277	104%
Полеви лагери	20	16	80 %
Участие в международни учения и съвместни (ротационни) подготовки	47	46	98 %

3.1. СУХОПЪТНИ ВОЙСКИ

През 2013 г. продължи изпълнението на мероприятията от Плана за развитие на въоръжените сили в частта му за Сухопътни войски. Трансформацията беше насочена към: изграждане в рамките на наличния финансов ресурс на оперативно съвместими сухопътни сили; поддържането и усъвършенстването на придобити способности и изграждане на нови; въвеждане на съвременни методи за обучение и подготовка (тренажори и симулатори); освобождаване от излишна инфраструктура и редуциране на способности с отпаднала необходимост. Бяха реорганизирани логистичният полк и ремонтната база за въоръжение и техника. В съответствие с приетите изменения в Плана за развитие на въоръжените сили, беше отменено реорганизирането на бригадата сили за специални операции в полк.

Пресцентър на МО

Основните усилия през 2013 г. бяха насочени към: провеждането на ефективна подготовка; формиране, осигуряване, подготовка и сертифициране на батальонните бойни групи; разработване на доктрини, тактики, техники и процедури за използване на формированията от Сухопътни войски в операции; усъвършенстване и развитие на способностите на декларираните сили за НАТО и ЕС и тяхното сертифициране; издигане нивото на общовойсковата и специална подготовка на формированията от родовете и специални войски.

От 20 до 23 май 2013 г. по време на батальонното тактическо учение „Тракийски страж - 2013“ беше сертифицирана втората батальонна бойна група. В учението участваха около 800

военнослужещи от българска страна, механизирани взводи от сухопътните войски на САЩ в Европа и около 200 единици бойна и спомагателна техника.

От 05 до 07 ноември 2013 г. на учебен полигон „Ново село“ се проведе батальонно тактическото учение „Мирен страж“, на което беше сертифицирана и третата батальонна бойна група.

Основните проблеми при подготовката и изпълнението на задачите и мисиите от формированията на Сухопътни войски се дължат на влошеното състояние на въоръжението и техниката и недостатъчното финансиране. Съществен дисбаланс между препоръчителните и реалните нива на направленията на разходите в бюджета на Сухопътни войски е показан на Фиг.9.

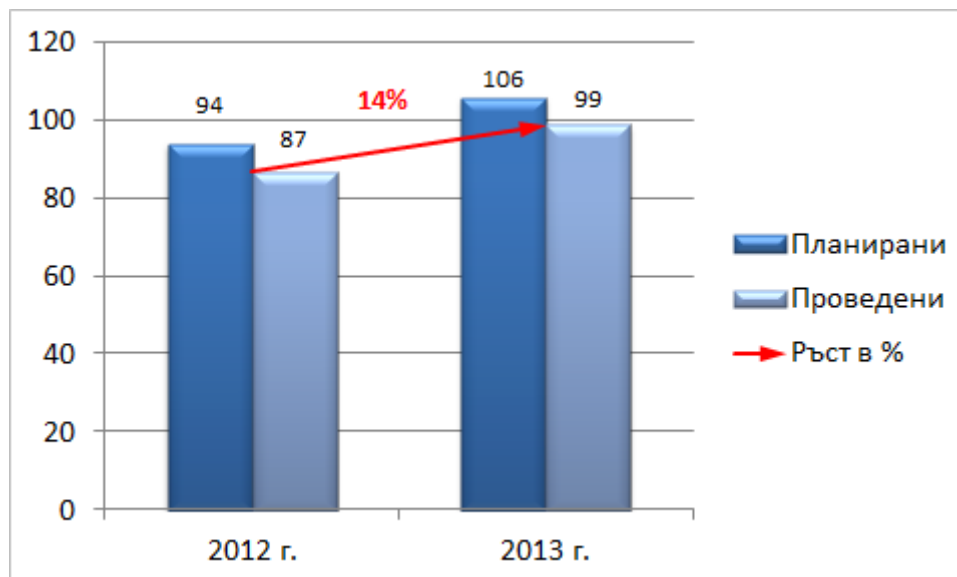
Фигура 9 – Дисбаланс в нивата на направленията на разходите в Сухопътни войски

Ниските нива на капиталовите разходи и разходите за текуща издръжка водят до натрупване на проблеми в логистичното осигуряване, които в определена степен влияят на оперативните способности. Липсата на акумулаторни батерии, гуми, резервни части, възли и агрегати, консумативи, запасни инструменти и принадлежности за въоръжението и бойните машини води до проблеми при експлоатацията и до неритмичност в обслужването и ремонта. Трудности има и при осигуряването на необходимата екипировка и средства за индивидуална защита на личния състав.

Подготовка в Сухопътни войски през 2013 г. се проведе съгласно плановете, в рамките на разчетените финансови средства. Приоритетно се осигуряваха формированията за участие в

мисии зад граница, подготовката на батальонните бойни групи, силите за отговор на НАТО и подлежащите на сертифициране декларирані формирования.

През годината в Сухопътни войски бяха планирани 106 учения, от които бяха проведени 99 (93 %). На Фиг. 10 е дадено сравнение на мероприятията по бойна подготовка през 2012 г. и 2013 г.

Фигура 10 - сравнение на мероприятията по бойна подготовка в СВ през 2012 г. и 2013 г.

Наблюдава се повишение с 14% на броя на реално проведените учения спрямо 2012 г. Подробна информация за подготовката на формированията от Сухопътни войски през 2013 г. е дадена в таблицата по-долу:

Подготовка на войските/ занятия, учения	Планирани	Проведени	Изпълнение (%)
Учения с батальон, дивизион, КЩУ и компютърно-подпомагани КЩУ	14	14	100 %
Учения с рота, батарея	92	85	92 %
Парашутни скокове	3336	3336	100 %
Полеви лагери	20	16	80 %

Непроведените полеви лагери и учения с рота са поради участие на личен състав от инженерните формирования в операция „Съвместни усилия“ за подобряване на пътната инфраструктура в района на българо-турската граница. Изпълниха се планираните 3336 парашутни скока, от които 2948 дневни и 388 нощни.

Участието на военнослужещи от Сухопътните войски в международни учения се затвърди като изключително положителна практика. То е солидна база за повишаване на уменията им при работа в многонационална среда и за усвояване на нови, модерни техники, тактики и процедури.

Военнослужещи от Сухопътните войски, съвместно със свои колеги от 16 държави, участваха на територията на България, Германия, Украйна, Румъния, Македония, Сърбия, Италия и Полша в 11 съвместни подготовки и многонационални учения. През 2013 г. преподготовка в тренировъчните центрове на Силите на САЩ в Хохенфелс и Графенвюр, Германия преминаха 1229 военнотслужещи.

Като цяло, предизвикателствата пред Сухопътни войски през 2013 г. бяха свързани с: намаления бюджет и непроменения обем на изпълняваните задачи; продължаване на модернизацията; формиране, осигуряване и подготовка на батальонните бойни групи.

3.2. ВОЕННОВЪЗДУШНИ СИЛИ

През 2013г. във Военновъздушните сили продължи изграждането и поддържането на необходимите оперативни способности за изпълнение на мисиите на въоръжените сили и произтичащите от тях задачи. Организирано беше изпълнението на новите съюзни ангажименти на Военновъздушните сили във връзка с приключилия през годината етап от процеса на планиране на отбраната в НАТО.

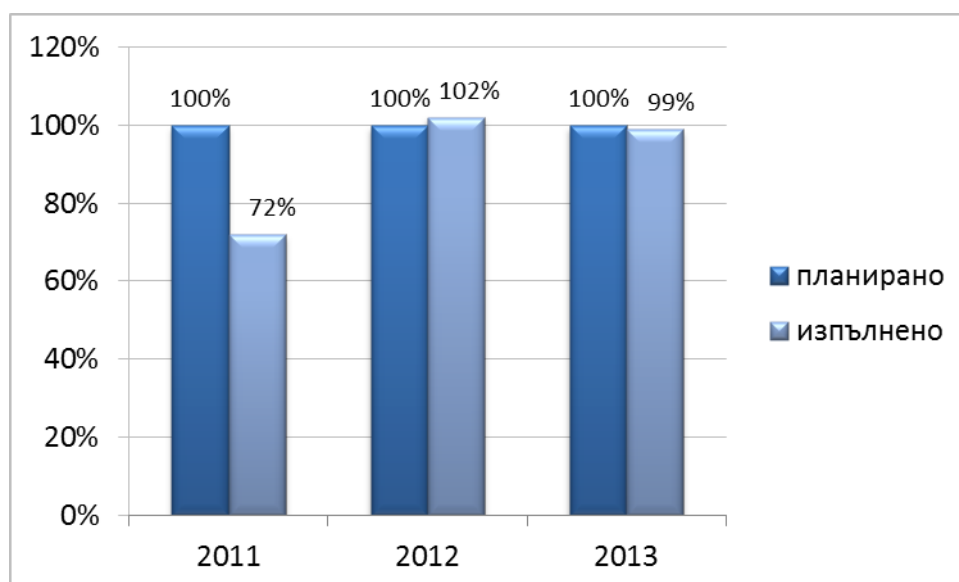
През 2013 г. основните приоритети на Военновъздушните сили бяха насочени към поддържане и повишаване на подготовката за: изпълнение на задачите по „Air Policing“; авиационна поддръжка на другите видове въоръжени сили; подготовката на младия летателен състав; изпълнение на задачите по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“.

През годината дежурните сили и средства по „Air Policing“ продължиха осигуряването на въздушния суверенитет на страната в Интегрираната система за противовъздушна и противоракетна отбрана на НАТО. Значително се повишиха реалните действия на дежурните сили и средства срещу цели-нарушители на въздушното пространство спрямо 2012 г.

Изпълнена беше значителна по обем дейност по гасене на пожари от въздуха, спасителни дейности, въздушен транспорт на медицински екипи и болни и осигуряване дейността на държавните органи и местната власт.

Летателната подготовка се извършваше ритмично и без прекъсвания по основните видове подготовки в съответствие с утвърдените План-графици. От планирания общ годишен налът във Военновъздушните сили е отчетено изпълнение на 99 % от годишния план, с което се запазва тенденцията към неговото по-точно планиране и изпълнение (Фиг. 11).

Фигура 11 – Сравнение на годишния нальот във ВВС за периода 2011 – 2013 г.

Въпреки, че планираният нальот на сертифицираните декларираните формирования през годината е изпълнен, както е отразено в таблица по-долу, той е далеч под нивата на нашите съюзници.

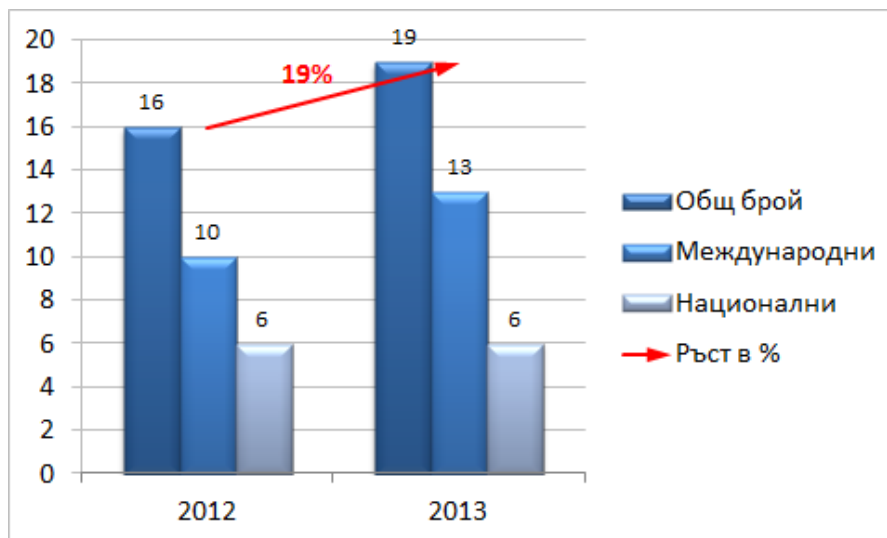
Нальот на сертифицираните декларираните формирования	Изпълнение (%)
Авиационни сили с нарастваща степен на бойна готовност	109%
Сили за развръщане с нарастваща степен на бойна готовност	137%

През 2013 г. общият брой полети по отделните видове подготовки беше намален с малък процент спрямо 2012 г. Намалението на броя полети за изстребителната авиация се дължи на недостатъчното количество изправна авиационна техника, а за транспортната авиация - поради непроведено летателно учение с Военновъздушните сили на САЩ.

За подготовка на формированията за изпълнение на целия спектър от мисии и задачи през 2013 г. във Военновъздушните сили бяха планирани 20 бр. международни и национални учения и тренировки, от които бяха проведени 19 бр. (95 %).

Подготовка на войските/ Учения, тренировки	Планирани	Проведени	Изпълнение (%)
Учения с авиобаза, бригада, ескадрила, дивизион, КЩУ и компютърно-подпомагани КЩУ	20	19	95%
Учения с рота, батарея, радарен пост	2	2	100%
Парашутни скокове	274	443	162 %

Запази се ръста на общия брой на проведените международни и национални учения и тренировки спрямо предходните години. (Фиг. 12).

Фигура 12 - Сравнение на мероприятията по бойна подготовка във ВВС през 2012 г. и 2013 г.

Фактор за повишаване на подготовката на Военновъздушните сили беше и въведената нова система от документи, регламентиращи летателната подготовка на авиационните формирования. Тя материализира изцяло нова философия за работа на военната ни авиация. През учебната година беше отбелязан ръст от 9 % на степента за класна специалност на летателния състав спрямо предходната 2012 г.

Безопасността на полетите продължи да бъде основен приоритет. Реализирани бяха с 14 % по-малко авиационни произшествия с военни въздухоплавателни средства спрямо 2012 г. Запази се тенденцията от последните години около 80 % от авиационните инциденти да са в следствие на откази на авиационната техника.

През годината се задълбочи военно-гражданското сътрудничество чрез сключването на договори за взаимодействие между летище Граф Игнатиево и летище София, летище Граф Игнатиево и летище Пловдив и летище Крумово и летище Пловдив. След публикуването на Наредба №19/27.11.2012г. за функционирането на Единната система за гражданско и военно управление на въздушното пространство беше проведено първото заседание на Съвета за управление на въздушното движение. Решението на Съвета бе да се осъвремени Инструкцията за работата на Единната система за гражданско и военно управление на въздушното пространство на тактическо ниво, да бъде оптимизирана мрежата от управляеми структури на въздушното пространство и да бъдат сключени договори за взаимодействие между летища Долна Митрополия и Горна Оряховица, Безмер и Бургас.

Съотношението на направленията на разходите през 2013 г. във Военновъздушните сили спрямо препоръчаните в Бялата книга нива е показано на Фиг. 13.

Фигура 13 – Нива на направленията на разходите във ВВС за 2013 г. спрямо препоръчителните

Високият процент на капиталови разходи за Военновъздушните сили се дължи на допълнително осигурени финансови средства за възстановяване летателната годност на самолетите, вертолетите и средствата от комуникационно-информационно-навигационната система, както и допълнително отпуснати целеви финансови средства от Държавния бюджет за решаване на проблема с освобождаването на честотен диапазон за въвеждането на наземното цифрово телевизионно разпръскване (DVB-T).

В резултат на усилията на Министерството на отбраната и Командването на Военновъздушните сили, в края на годината се увеличи процентът на изправната авиационна техника спрямо 2012 г.

Въпреки това, някои проблеми, като например невъзможност за извършване на авиомедицински тренинг на летателния състав поради неизправност на скъпоструващите съоръжения, все още очакват своето разрешение. В този конкретен случай се анализират варианти за закупуване на нова авиомедицинска апаратура и временно извършване на задължителните годишни авиомедицински прегледи в съюзнически държави.

3.3. ВОЕННОМОРСКИ СИЛИ

Основните задачи, върху които Военноморските сили съсредоточиха усилията си през 2013 г. бяха:

- Достигане и поддържане на необходимото ниво на оперативни способности на силите, декларирани за участие в системата на колективна отбрана на НАТО и за ЕС, в съответствие с осигурените ресурси;
- Изпълнение на Плана за развитие на въоръжените сили на Република България и Графика за реорганизация на формиранията от въоръжените сили, в частта им за Военноморските сили, в съответствие с определената ресурсна рамка;
- Поддържане на способности на Военноморските сили за наблюдение на морските пространства и осигуряване на ранно предупреждение за възникване на кризи.

През 2013 г. продължи изпълнението на мероприятията от Плана за развитие на въоръжените сили в частта му за Военноморските сили. Като продължение на стартирания през 2012 г. процес на реорганизиране на формиранията от тактическото ниво, през годината

усиления бяха насочени към съхраняване на необходимите способности за изпълнение на мисиите и задачите. В тази връзка и в изпълнение на измененията⁴ в Плана за развитие на въоръжените сили, един рейсови миночистач беше изведен от състояние „резерв“ в състояние „оперативна готовност“. Целта беше да се съхранят ключови за флота способности за провеждане на противоминни операции.

Подготовката се провеждаше в съответствие с утвърдените планове, осигурените ресурси и достигнато ниво на подготовка. Положиха се необходимите усилия за отработване и сдаване на планираните единични и съвместни задачи и бойни упражнения към тях.

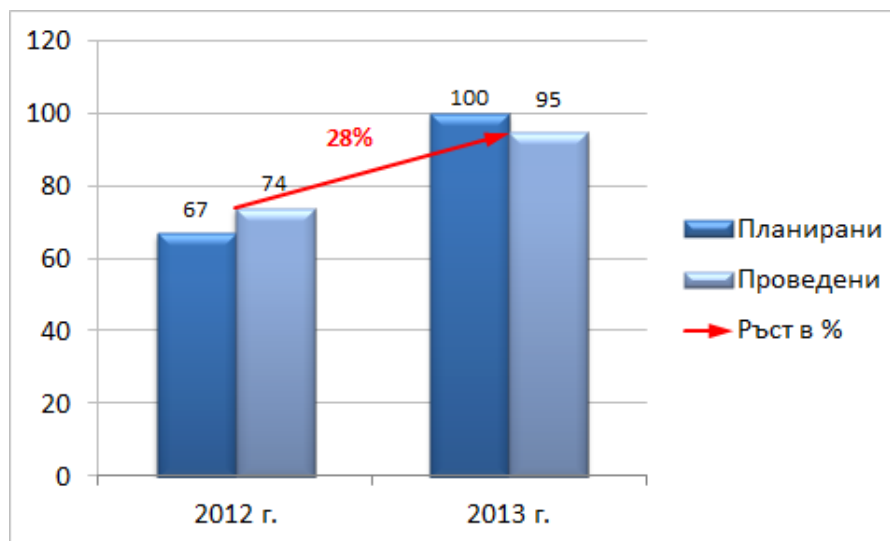
Кулминация в подготовката беше провеждането на военноморското учение с международно участие „БРИЗ 2013“. Бяха отработени елементи от гражданско-военното сътрудничество с представители на други ведомства и организации като: Военна и Гранична полиция; ИА „Морска администрация“; Държавна агенция за бежанците; Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ от МВР; Български червен кръст. Учението потвърди способността на щаба да планира и ръководи военноморски компонент на Многонационално оперативно съединение при операция в отговор на криза и в условия на асиметрични и нетрадиционни заплахи. Екипажите и разчетите показаха високо ниво на подготовка, но е необходимо задълбочаване на сътрудничеството и взаимодействието с другите държавни ведомства и неправителствени организации.

⁴ Направени с ПМС №48/04.03.2013 г.

През годината във Военноморските сили бяха планирани 100 учения, от които бяха проведени 95 (95%). На Фиг. 14 е изобразена диаграма, сравняваща мероприятията по бойна подготовка през 2012 г. и 2013 г.

Фигура 14 – Сравнение на мероприятията по бойна подготовка във ВМС за 2012 и 2013 г.

Наблюдава се повишение с 28% на броя на реално проведените учения спрямо 2012 г. Личен състав и формирования от Военноморските сили взеха участие в 8 международни учения и съвместни подготовки. Планираното двустранно българо-румънско учение на противоминните сили „ПОСЕЙДОН’13” в морските пространства на Република България не се проведе поради отказ за участие от румънска страна.

Подробна информация за подготовката на формированията от Военноморските сили през 2013 г. е дадена в следната таблица:

Подготовка на войските/ занятия, учения	Планирани	Проведени	Изпълнение (%)
Учения с батальон, дивизион, КЩУ и компютърно- подпомагани КЩУ	31	28	90 %
Учения с рота, батарея, единичен кораб	69	67	97 %
Парашутни скокове	480	498	104 %

Преизпълнението на планираните парашутни скокове е в резултат на участието в съвместните подготовки със САЩ.

Проблемите по поддържането и развиването на оперативните способности във Военноморските сили са аналогични с тези в другите видове въоръжени сили и се дължат основно на недостатъчното финансиране, както е видно и от Фиг. 15, особено в частта за капиталови разходи (1,13%).

Поради ниските капиталови разходи през последните години, не се изпълняват регламентните прегледи и ремонти на корабите, въоръжението и техниката. Част от корабите, въоръжението и техниката се експлоатират с отклонения в параметрите на тактико-техническите изисквания и на предела на техническите им възможности.

Фигура 15 - Нива на направлението на разходите във ВМС за 2013 г. спрямо препоръчителните

3.4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МИСИИТЕ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ

3.4.1 ПО МИСИЯ „ОТБРАНА“

През 2013 г. по мисия „Отбрана“ на въоръжените сили, на основата на Националната отбранителна стратегия, Бялата книга за отбраната и въоръжените сили и Плана за развитие на въоръжените сили на Република България и в изпълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили, продължи разработването на планове по утвърдените планиращи сценарии. Беше изготвен и втори Стратегически план за действие на въоръжените сили по тези сценарии до ниво Концепция за провеждане на операция.

Основните усилия за планирането, усвояването и поддържането на бойната готовност и мобилизацията бяха съсредоточени към актуализиране на планове за бойна готовност и мобилизация в съответствие с настъпилите структурни и организационно-щатни промени в щабовете и формированията на всички командни нива. За усвояване на планове по бойната готовност и мобилизацията бяха проведени ежемесечни тренировки по оповестяване на личния състав по домовете, с Групата за Военотехническа експертиза на началника на отбраната, оперативните групи на командващия на Съвместното командване на силите, командирите на видовете въоръжени сили, бригадите/базите и полковете. Техническите средства за оповестяване се поддържат в изправност и осигуряват непрекъснато и устойчиво управление на формированията при нарастването на готовността им. Функционалните задължения по оповестяване на щабовете и военните формирования при привеждането им в по-високи състояние и степени на бойна готовност са усвоени от дежурните длъжностни лица. Схемата за мобилизация на въоръжените сили е актуализирана в определените срокове и съответства на извършените организационно-щатни промени. Работна група от експерти от състава на Министерството на отбраната, Българската армия и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната разработи „Проект на Директива за бойна готовност на въоръжените сили“, който предстои да бъде съгласуван със структурите от въоръжените сили.

Създадена бе организация за йерархично разработване на военновременните планове на министерства, ведомства, области, общини и юридически лица с поставени военновременни задачи в съответствие с приетия Държавен военновременен план и Методическите указания на Междуведомствения съвет по отбранителна индустрия и сигурност на доставките. Стартира преглед на нормативната база и системата на отбранително-мобилизационната подготовка. Провеدهа се работни срещи със служителите по отбранително-мобилизационна подготовка от

централната и териториални администрации за организация прилагането на ПМС № 89/2012 г. за разработване на военновременните планове на всички задължени субекти. Усилията се съсредоточиха към разработването на документ, регламентиращ привеждането на страната в готовност за работа във военно време.

3.4.2. ПО МИСИЯ „ПОДКРЕПА НА МЕЖДУНАРОДНИЯ МИР И СИГУРНОСТ“

По тази мисия през 2013 г. около 1110 военнослужещи участваха в общо 10 различни операции на НАТО, ЕС и ООН. Бяха сертифицирани контингенти от въоръжените сили, както следва:

Контингент	Сертификации
За участие в операцията на Международните сили за поддържане на сигурността (ISAF) в Кандахар, Афганистан	3
Екипи съветници (MAT) за участие в операцията на Международните сили за поддържане на сигурността (ISAF) в Кандахар, Афганистан	2
Национален елемент и междинен резерв за участие в операцията на Европейския съюз в Босна и Херцеговина (ALTHEA)	2
За участие в операцията на Стабилизиращите сили на НАТО в Косово (KFOR) HUMINT	2

3.4.3. ПО МИСИЯ „ПРИНОС КЪМ НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ В МИРНО ВРЕМЕ“

За изпълнение на задачите, произтичащи от мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“, въоръжените сили поддържат и предоставят необходимите оперативни способности.

В изпълнение на „План на Българската армия за оказване помощ на населението при бедствия“, формиранията за овладяване и преодоляване на последствията от бедствия (ФОППБ) от Българската армия поддържаха през 2013 г. постоянна готовност за оказване помощ на населението. ФОППБ водиха целенасочена подготовка по темите от програмата. Те проведеха ефективни операции по: търсене и спасяване; евакуационни дейности; оказване помощ на други държавни организации за гасене на пожари; наблюдение от въздуха; въздушен транспорт на личен състав и товари; поддръжка и защита на населението, стопанството и инфраструктурата при тежки зимни условия и оказване помощ на държавната и местната власт по преодоляване на последствията от тях.

3.5. СЪВМЕСТНА БЪЛГАРО-АМЕРИКАНСКА ПОДГОТОВКА

В изпълнение на плана за съвместната българо-американска подготовка и учения за 2013 г. бяха проведени общо **66** тренировки, подготовки, учения и курсове. В сравнение с 2012 г. се наблюдава увеличение на мероприятията с 50% (Фиг. 16)

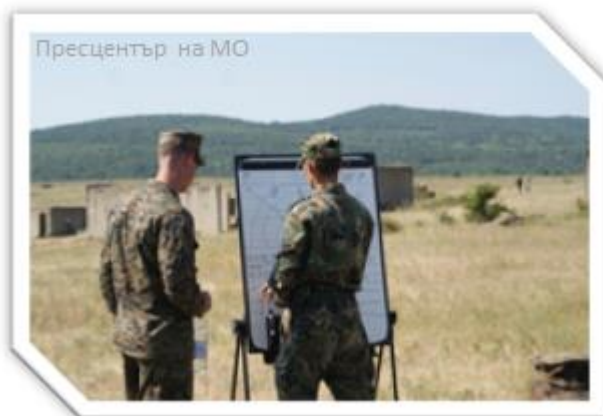
Фигура 16 – Сравнение на мероприятията от съвместната българо-американска подготовка за 2012 и 2013 г.

Най-мощното мероприятие от съвместната българо-американска подготовка и учения за 2013 г. бяха:

- **Съвместна подготовка „Тракийско лято 2013“**

Тренировката бе проведена от 7 до 22 юли в района на летища Пловдив, Враждебна, Крумово, Чешнегирова. Участие взеха сили и средства от Сухопътни войски, Военновъздушните сили, Военноморските сили, Военномедицинска академия, Министерство на вътрешните работи;

- **Съвместна подготовка „BLACK SEA ROTATIONAL FORCE 13“**

„BLACK SEA ROTATIONAL FORCE 13“ беше най-мощното мероприятие от съвместната българо-американска подготовка за 2013 г. То се характеризираше с широко международно участие и междуведомствена координация. Съвместната подготовка бе проведена от 24 юни до 07 август 2013 г. на летища Пловдив, Безмер, Враждебна, Крумово и полигон „Ново село“. Тематично, подготовката беше разделена на две части – (1) Сухопътни операции и (2) Въздушни и Въздушнодесантни операции. Участваха сили и средства от Министерството на отбраната, Съвместното командване на силите, Сухопътни войски, Военновъздушните сили, Военноморските сили, Военна полиция, Военномедицинска академия, служба „Военна информация“, Министерството на вътрешните работи. В подготовката участваха и формирования от Румъния, Сърбия и Азербайджан. По време на подготовката бяха отработени техники, тактики и процедури за провеждане на контрабунтовнически операции и операции по поддържане на мира. Бяха осъществени и няколко съвместни хуманитарни проекта за

реновиране на училища и детски градини в населените места в близост до районите за провеждане на подготовката;

- **Съвместна междуведомствена подготовка „Gauntlet Challenge 2013”**

В периода от 09 до 21 септември 2013 г. в гр. София, полигон „Ново село” и на други места в страната, се проведе съвместното българо – американско учение за противодействие на тероризма “Gauntlet Challenge 2013”. В учението взеха участие сили и средства от Европейското командване на Силите на САЩ, Силите за специални операции на САЩ и от специалните служби на САЩ. От българска страна, освен сили и средства от въоръжените сили, в учението участваха и служители на Министерството на вътрешните работи, Националната разузнавателна служба и ДАНС. По време на учението за пръв път беше осъществена координация и обмен на информация в реално време между Националната разузнавателна служба, служба „Военна информация“, ДАНС и службите на САЩ в интерес на провеждането на антитерористични операции. Беше извършено съвместно планиране на специализирани операции с участие на Силите за специални операции от въоръжените сили, Специализирания отряд за борба с тероризма на МВР и сили на САЩ. Извършиха се тренировки за провеждане на съвместна междуведомствена антитерористична операция с формирования от Силите за специални операции от въоръжените сили, Специализирания отряд за борба с тероризма на МВР и Силите за специални операции на САЩ;

- **Многонационално учение SABER GUARDIAN 2013**

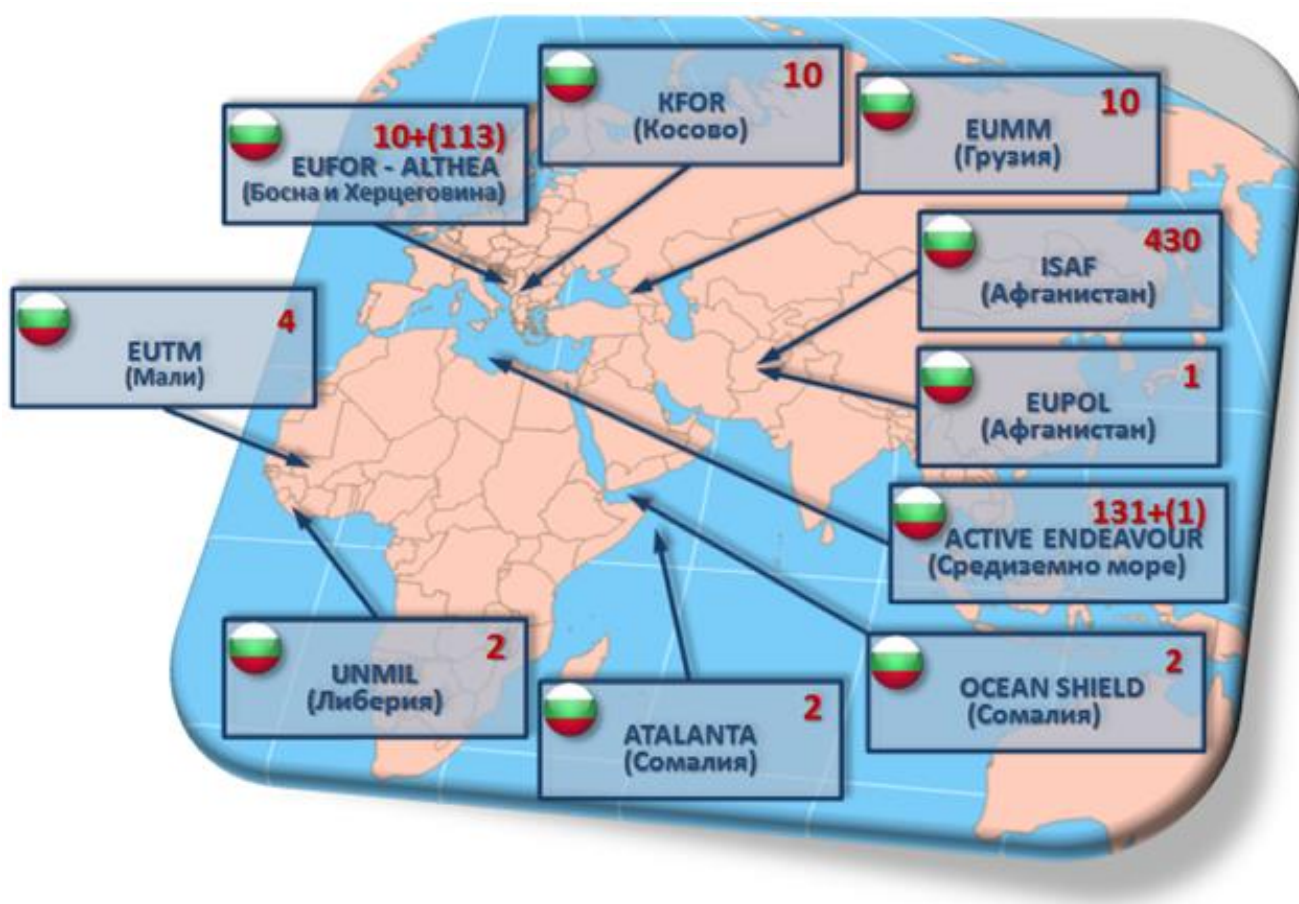
Учението се проведе от 15 до 25 април 2013 г. в Центъра за подготовка на Сухопътните войски на Румъния в Чинку. Участваха представители от Министерството на отбраната, Съвместното командване на силите и Сухопътни войски.

През 2013 г. военнослужещи от Въоръжените сили на Република България взеха участие в общо 15 индивидуални подготовки/курсове в тренировъчните центрове на силите на САЩ в Германия и в различни центрове за подготовка в България. Общо за отчетния период, като част от подготовката им за участие в мисии и операции зад граница, се планираха, организираха и проведеха ротационни подготовки в Тренировъчни центрове на НАТО и Силите на САЩ в Германия на над 400 военнослужещи.

3.6. УЧАСТИЕ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ В ОПЕРАЦИИ И МИСИИ ЗАД ГРАНИЦА

В изпълнение на мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“ през 2013 г., формирования и отделни военнослужещи от въоръжените сили участваха в **10** операции и мисии зад граница (Фиг. 17).

Фигура 17 – Участие в мисии и операции зад граница през 2013 г.

В съответствие с прилагането на Стратегията за трансформиране на участието на въоръжените сили на Република България в ръководените от НАТО Международни сили за поддържане на сигурността в Афганистан, общата численост на контингента зад граница беше сведена до около **470** военнослужещи. Общият брой военнослужещи, участвали в планираните през годината ротации на всички операции и мисии зад граница е около **1110** военнослужещи, в това число и тези, от междинния резерв на операцията на ЕС в Босна и Херцеговина „Алтея“.

3.6.1. ОПЕРАЦИИ И МИСИИ НА НАТО

- **Операцията на Международните сили за поддържане на сигурността (ISAF-International Security Assistance Force) в Афганистан**

Република България активно участва в усилията на международната общност за подпомагане на мирния процес, възстановяването и стабилизирането на Афганистан, като съобразява своя принос с приоритетите на Алианса, оперативните нужди на операцията и ресурсните възможности на страната. През 2013 г. в операцията бяха развърнати до 430 военнослужещи за всяка ротация, разпределени в: национален елемент, щабни офицери, охранителна рота на летище Кандахар, отделение „Военна полиция“, медицински екип в Кабул, групи за разузнаване, екипи от съветници в Кабул и Кандахар.

В изпълнение на Стратегията за трансформиране на участието на въоръжените сили в ръководените от НАТО Международни сили за поддържане на сигурността в Афганистан в началото на годината беше изтеглена ротата, действаща в зоната за отбрана на летище Кабул и беше прекратено участието с медицински екип в Кандахар.

- **Операция на Стабилизиращите сили за сигурност в Косово (KFOR – Kosovo Force)**

В операцията участваме с 10 военнослужещи в щаба на KFOR и тренировъчна група на НАТО в Косово.

- **Операция на НАТО за борба с тероризма в Средиземно море „ACTIVE ENDEAVOUR”**

За операцията бяха използвани на ротационен принцип постоянните военноморски групи на НАТО, както и допълнителен принос на страните-членки с кораби за провеждане на операции за наблюдение на обстановката на море и в готовност на пристанище.

През октомври 2013 г. Република България участва в операцията с фрегата „Дръзки” и екипаж от 131 военнослужещи, както и с един военнослужещ в щаба на постоянната военноморска група.

- **Операция на НАТО за борба с морското пиратство в акваторията около Сомалия „OCEAN SIELD” (OOS)**

За операцията бяха използвани на ротационен принцип постоянните военноморски групи на НАТО. През 2013 г. Република България участва в операцията с двама офицери в щаба на постоянната военноморска група.

- **Принос към Силите за отговор на НАТО (NATO Response Force)**

През 2013 г. допринесохме към Силите за отговор на НАТО с формирания от въоръжените сили с общ състав от 65 военнослужещи.

3.6.2. ОПЕРАЦИИ И МИСИИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

- **Военна операция на ЕС в Босна и Херцеговина (EUFOR ALTHEA)**

През 2013 г. участието на Република България се заключава в 10 военнослужещи в щаба на операцията и подчинените структури, национален поддържащ елемент и лекоманеврена рота в състава на Междинния резерв на операцията – общо 113 военнослужещи. Резервът поддържа готовност за развърщане в района на операцията при необходимост от пунктовете за постоянна дислокация на територията на страната.

- **Военноморска операция на ЕС за възпрепятстване, предотвратяване и възпиране на пиратски действия край бреговете на Сомалия (EU NAVFOR ATALANTA)**

През 2013 г. Република България участва с двама военнослужещи в Оперативния щаб на мисията в Нордууд, Великобритания.

- **Мисия на ЕС за обучение на силите за сигурност на Мали**

В отговор на развилият се през 2012 г. конфликт в Мали, с решение на Съвета на ЕС от 17 януари 2013 г. в рамките на Общата политика за сигурност и отбрана, бе дадено начало на планирането на мисия на ЕС за обучение на силите за сигурност на Мали (EUTM Mali). Мисията стартира в средата на февруари 2013 г. и има за цел повишаване на способностите и оперативната ефективност на Малийските въоръжени сили. Република България участва в мисията с медицински екип от 4 военнослужещи към щаба на мисията в Бамако.

- **Гражданска мисия за наблюдение в Грузия (EUMM)**

В мисията участваме с 10 военнослужещи, изпълняващи длъжности на военни наблюдатели в 3 полеви офиса.

- **Полицейска мисия на ЕС в Афганистан (EUPOL-A)**

Република България участва в мисията с един военнослужещ, изпълняващ инструкторски функции.

3.6.3. ОПЕРАЦИИ И МИСИИ НА ООН

- **Мисия на ООН в Либерия (UNMIL)**

България участва в мисията на ООН в Либерия (UNMIL) с 2 военни наблюдатели.

3.6.4. ОПЕРАЦИИ И МИСИИ В ПОДКРЕПА НА НАСЕЛЕНИЕТО

Общо 94 модулни формирования за овладяване и/или преодоляване на последствия от бедствия поддържаха постоянна готовност и провеждаха операции за оказване на помощ на населението. През отчетния период, като цяло във въоръжените сили бяха проведени общо **145** операции в подкрепа на населението. В тях участваха около **1350** военнослужещи и **322** единици техника. Изразходваните финансови средства са в размер на **244 000** лв., които бяха възстановени в бюджета на Министерството на отбраната от Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерски съвет.

Подробна информация за характера на проведените от Българската армия операции по мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“ е дадена в следните таблици:

Структура	Участвали хора/техника	Изразходвани финансови средства (лв.)
Сухопътни войски	1064/260	76 475 лв.
Военновъздушни сили	126/34	157 143 лв.
Военноморски сили	125/25	9 357 лв.
Всичко за Българската армия	1315/319	242 975 лв.

Характер на бедствията	Операции (бр.)	Участвали хора/техника
Тежки зимни условия	3	22/5
Потушаване на огнища на пожари	15	705/67
Разузнаване и унищожаване на открити невзривени боеприпаси	119	565/242
Други	4	23/5
Всичко	141	1315/319

През 2013 г. формирования за овладяване и/или преодоляване на последствия от бедствия от състава на Българската армия и екипи от Военна полиция, Военномедицинска академия и Националния военен университет участваха в операции по: потушаване на горски и полски пожари; спасителна операция в района на хижа Фенера; осигуряване на въздушен транспорт за провеждане на спасителната операция в мина „Ораново“; авиомедицинска евакуация на трима души от района на Седемте Рилски езера; търсене и спасяване на изчезнал водолаз в района на Черни нос; изчезнало дете в района на Сунгурларе; обезвреждане и унищожаване на общо **1448** невзривени боеприпаси от различен тип и калибър.

Освен значителния брой военнослужещи, в операциите в подкрепа на населението се включи и голям брой специална техника и летателни средства. При гасенето на пожари в труднодостъпните планински райони, както и при провеждането на спасителни операции, безценна се оказва помощта на вертолетите от състава на Военновъздушните и Военноморските сили.

В изпълнение на съвместната заповед на министъра на вътрешните работи, министъра на отбраната и министъра на здравеопазването на Република България, през 2013 г. продължи изпълнението от Военновъздушните сили на специални полети за транспортиране на медицински екипи, органи и пациенти за трансплантация, болни и пострадали. Общо за годината бяха изпълнени 4 такива задачи.

Нараствалите изисквания към способностите на формирования за оказване на помощ на населението при бедствия наложиха необходимостта от модернизирание на тяхната екипировка и оборудване. И тук сериозно предизвикателство е недостатъчното финансиране. Осъзнавайки важноста на тази дейност, през годината ръководството на Министерството на отбраната частично осигури придобиването на специално оборудване за действие при пожари, акумулаторни батерии и автомобилни гуми. Въпреки това, все още не са решени напълно

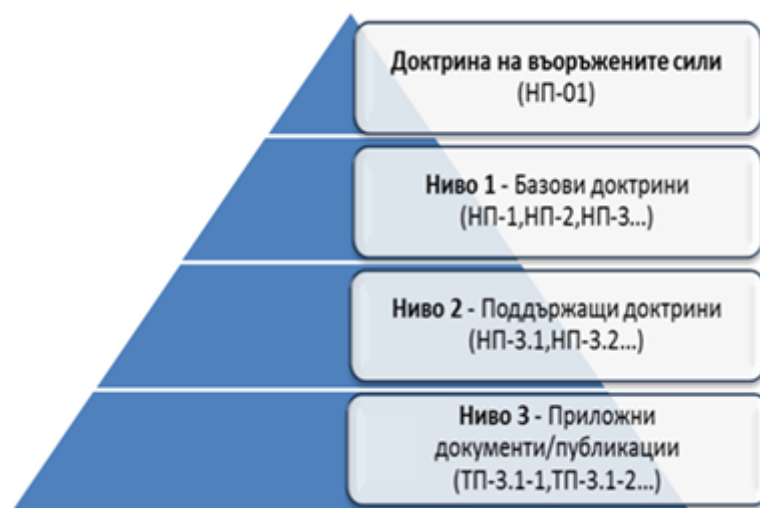
въпросите по доокомплектоването с оборудване, резерви части и материални средства. Част от формированията не разполагат с необходимите леки и тежки защитни облекла за сапъора и специално оборудване за унищожаване на невзривени бойни припаси, както и със защитно противопожарно облекло. Значителна част от материалните средства са с изтекъл срок на годност. Техниката се нуждае от акумулаторни батерии, автомобилни гуми, технически средства за ядрена, химическа и биологическа защита, батерии за специализираната апаратура и от инженерни имуществва (гумени лодки, защитно гумирано облекло, гумени ботуши).

В рамките на своите способности, сили и ресурси, Министерството на отбраната предприе редица дейности за подпомагане на държавните органи за овладяване на кризисната ситуация, причинена от засиления миграционен натиск към територията на Република България. Работи се в няколко направления: предоставяне на терени на бивши военни обекти и имоти с отпаднала необходимост за настаняване на бежанци; участие с медицински екип за първоначален медицински преглед и оказване на спешна медицинска помощ; подпомагане на дейността на Държавната агенция за бежанците с 18 военнослужещи в центровете във Враждебна, Овча купел и Военна рампа; осигуряване на специализирана транспортна и военна техника с висока проходимост за превозване на бежанци и служители на Гранична полиция; безвъзмездно предоставяне на вещеве и продоволствено имущество.

В изпълнение на Плана за овладяване на кризисната ситуация, за времето от 24 октомври до 29 ноември 2013 г. беше изпълнен първият етап от операция „Съвместни усилия“ - подобряване на проходимостта на 107 км черни пътища в района на Елхово. Беше подготвено и трасето на инженерното съоръжение. Стартирани са процедурите за закупуване на материалите и наемане на необходимата техника. Изграждането на инженерното съоръжение ще се финансира целево от Държавния бюджет с 9 665 003 лв. и ще се извърши от Сухопътни войски.

3.7. РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ КОНЦЕПТУАЛНИ И ДОКТРИНАЛНИ ДОКУМЕНТИ НА ОТБРАНАТА И ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ

През 2013 г. усилията бяха насочени към утвърждаване, поддържане и развитие на системата за разработване и актуализиране на националните концептуални и доктринални документи в областта на отбраната и въоръжените сили, съобразно изградената йерархия (Фиг. 18).

Фигура 18 – Йерархия на националните доктринални документи

Формираната Постоянната работна група по концепциите и доктрините ръководи и координира цялостния процес по разработване на тези документи във въоръжените сили. През периода се акцентира върху финализирането на националните публикации от Ниво 1 – базови и

разработване на тези от Ниво 2 – поддържащи, в съответствие със сроковете поставени в Плана за развитие на националните концептуални и доктринални документи в областта на отбраната и въоръжените сили.

До месец август 2013 г. бяха утвърдени и въведени за приложение със заповед на министъра на отбраната всички базови доктрини, което предостави на въоръжените сили насоки за ефективно планиране и провеждане на операциите, стандартизира терминологията, уеднакви разбиранията и осигури необходимата основа за разработване на поддържащите доктрини.

От планираните за разработване през 2013 г. поддържащи доктрини, 11 са утвърдени от министъра на отбраната, 4 проекта на доктрини са приети или предстоят да бъдат приети от Съвет по отбранителни способности и 3 са в процес на разработване от отговорните структури. Наблюдава се изоставане от предвидените срокове от работните групи на дирекция „Операции и подготовка“ и дирекция „Логистика“ за разработването на Доктрина за специалните операции (НП-3.5), Доктрина за придвижване и транспорт (НП-4.4) и Доктрина за медицинско осигуряване (НП-4.10). Планирано е процеса на изготвяне и въвеждане на поддържащите доктрини да завърши до средата на 2014 г., като по този начин ще се създаде солидна основа за разработване на приложните документи от ниво 3 – тактики, техники, процедури, ръководства и наставления.

3.8. ВЪОРЪЖЕНИЕ И ТЕХНИКА

3.8.1. ПОЛИТИКИ И ПОДХОДИ ПО ВЪОРЪЖЕНИЕТО И ТЕХНИКАТА

През 2013 г. В Министерството на отбраната бяха извършени дейности по възлагане на обществени поръчки, в резултат на които бяха сключени 145 договора, 6 рамкови споразумения и 17 допълнителни споразумения за доставка на въоръжение, техника и услуги за нуждите на Министерството на отбраната и Българската армия.

В условията на ограничен бюджет през 2013 г. бяха изпълнени цели и задачи в следните направления:

- Бяха осигурени контингентите зад граница с резервни части за бойните бронирани машини, спътникова свръзка, леко стрелково въоръжение, индивидуална екипировка и снаряжение;
- Доставени бяха резервни части, акумулаторни батерии и гуми за формированията от Българската армия;
- Бяха осигурени: удължаването на ресурса и ремонта на двигателите на **МиГ-29**; техническото обслужване на вертолетите **AS532AL Cougar** и обучение на технически персонал; летателната годност на учебно-тренировъчни самолети **L-39ZA** и **Пилатус**; интегрирана логистична поддръжка на транспортни самолети **„Спартан“**; интегрираната логистична поддръжка на вертолетите **Ми-24**; планови инспекции, аварийни ремонти на двигатели и резервни части за вертолетите **Бел-206**;
- Извършен бе преглед и техническо обслужване на противоминни телеуправляеми апарати **РАР-104**;
- Доставена бе индивидуалната екипировка на модулните формирования за действие при стихийни бедствия и пожари;
- Осигурени бяха гориво-смазочни материали за подготовка на войските.

Въпреки тези усилия, състоянието на въоръжението и техниката във въоръжените сили остава критично. Основната причина за това е системното недофинансиране през последните години и свързаните с това ниски нива на разходите за поддръжка и ремонт на съществуващите и за придобиването на нови оръжейни платформи. Воденето на подобна политика в перспектива,

може да доведе до възобновяване на ерозията на отбранителни способности (която през 2013 г. с големи усилия успяхме да спрем), до загуба на способности в определени области и дори до невъзможност за ефективно изпълнение на възложените на въоръжените сили мисии и задачи. Възстановяването на вече изгубени отбранителни способности ще струва на данъкоплатците в пъти повече и ще изправи страната пред сериозни финансови предизвикателства.

Сухопътните войски са окомплектовани с основна бойна техника (танкове и бойни бронирани машини) на 100%, а с автомобилна и специална техника на 80%. С автобронетанкови имуществата комплектуването е на 55%. Недостигът е от резервни части за танк Т-72, бойни машини на пехотата, автомобилна и специална техника, акумулаторни батерии и автомобилни гуми. Към момента наличните запаси от резервни части за БМП-1 са сведени до 4%, а за танк Т-72 – до 20%. Над 80% от наличните танкови акумулаторни батерии са с изтекъл срок на годност. 48% от наличните товарни автомобили отдавна са спрени от производство, а автомобилите УАЗ-452 са вече физически амортизирани. Значителна част от автобусите („Чавдар“ 11М3 и М4) са с отработен технически ресурс, вече не се произвеждат, а липсата на резервни части са направили повечето от тях опасни за движение. Независимо от усилията на формиранията за логистично осигуряване, е крайно наложително доокомплектоването на запасите по норма и обновяването на автобусния парк за осигуряване подготовката на войските и предотвратяване на аварии и катастрофи.

През 2013 г. бе сключен договор с „Интернационални морски технологии“ ЕООД – гр. Русе, с който бе осигурена техническа поддръжка на брегови радиолокационни станции „SELUX T-250“ (3 бр.), интегрирани в системата „ЕКРАН–FMF“, и корабна радиолокационна станция „SELUX T-340“ за срок от 1 (една) година.

Поради силно ограничените финансови средства през последните години и липсата на подписани двустранни споразумения между Министерството на отбраната на Република България и фирмите, оторизирани да извършват ремонт и поддръжка на оръжейните системи и боеприпасите на фрегати клас Е-71 и минен ловец „Цибър“, не са извършвани препоръчителните дейности, гарантиращи безопасната им експлоатация. Необходимите финансови средства за възстановяване на изразходвани технически ресурс на радиотехническите средства на фрегати „Е-71“ и ремонта на хидроакустическа станция „DUBM-21B“ на минен ловец „Цибър“ е около 13 000 000 €.

Част от оръжейните системи са извън строя, поради липса на резервни части и изпълнители на необходимите ремонти. Фирмите производители на системите не предлагат ремонт поради остарели модификации и спряно производство. За тях по целесъобразно и икономически по-изгодно е подмяната им с нови образци.

В следствие на сложните и дълги процедури по възлагане на обществените поръчки за доставка на резервни части и ремонт на кораби, въоръжение и техниката, не бяха завършени необходимите им прегледи и ремонти в рамките на текущата година.

Фрегатите тип Е-71 не са оборудвани със собствен крипто модул по стандартите на НАТО за системата LINK 11, който е основен елемент от системата за обмен на класифицирани данни за морската и въздушна обстановка. Към момента на тези кораби се използва само един такъв, получен за временно ползване от Военноморските сили на Кралство Белгия. През 2013 г. белгийската страна изложи официално очакването си Република България да върне криптомодула и да придобие собствен. Неосигуряването на собствени криптографски средства, би поставило под съмнение участието на фрегатите от клас „Е-71“ в учения и операции на НАТО и Европейския съюз и изпълнението на съюзните ангажименти.

Изготвените през 2012 г. Концепции за изграждане на отбранителни способности са приети от Съвет по отбранителни способности, Съвет по въоръженията и Програмен съвет. Финансовите ресурси на Военноморските сили за програмния период 2014-2019 г. не позволяват изпълнението на тези концепции.

Специализираните автомобили на Военномедицинския отряд за бързо реагиране към Военномедицинска академия са със средна възраст 30 години и са амортизирани, със значителен разход на гориво-смазочни материали. Те не разполагат с адекватна защита от ядрени, химични и биологични агенти, поради което не са съвместими със съвременните изисквания на НАТО. Нецелесъобразно и финансово неоправдано е влагането на непрекъснато увеличаващи се средства за поддръжка и ремонт на морално остарялата техника. За постигане на оперативна съвместимост и участие в международни мисии е необходимо да започне процедура за подмяна на настоящата техника с нови мобилни, модулни, автономни диагностично-лечебни кабинети, покриващи стандартите на НАТО.

3.8.2. ИНВЕСТИЦИОНЕН ПЛАН-ПРОГРАМА НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ОТБРАНАТА

За реализирането на приоритетните инвестиционни проекти, включени в Инвестиционния план-програма на Министерството на отбраната до 2020 г. са сформирани интегрирани проектни екипи и са приети планове за реализация, концепции за оперативно използване, концепции за изграждане на отбранителните способности и имат решения на Програмния съвет за тяхното финансовото осигуряване. Натрупаното с годините изоставане в изпълнението на проектите за модернизация, води до забавяне в придобиването на необходими отбранителни способности и затруднява поддържането на вече постигнати такива, както и съвместимостта на подразделенията в технологичен аспект с партньорите от НАТО.

Състоянието на приоритетните инвестиционни проекти е следното:

Проект: Изграждане на Батальонна бойна група от състава на механизирена бригада.

Разработен бе план за реализация на проекта. Реализират се отделни позиции, както и такива, които са по линия на Програмата на САЩ за подпомагане в областта на сигурността.

Проект: Модернизация на фрегати клас Е-71 (модернизация на противокорабен ракетен комплекс). Изпълнението на проекта беше предвидено да стартира през 2014 г. и да продължи до 2019 г. при наличие на финансово осигуряване.

Проект: Придобиване на нов тип основен боен самолет и осигуряване на интегрирана логистична поддръжка. Сформиран е направляващ комитет за общо управление и координация по подготовката и изпълнението на проекта. Разработени са методика за избор на оптимален вариант за неговата реализация, математически модел за оценка на вариантите и Концепция за оперативно използване с предложен оптимален вариант. Беше издадена нова организационна заповед на министъра на отбраната № ОХ-440/26.06.2013г. и утвърдена пътна карта. Основен момент в пътната карта е приемането от Народното събрание на проект за инвестиционен разход преди избора на конкретен тип боен самолет.

Проект: Осигуряване на летателна годност на самолети МиГ-29. През 2011 г. е сключено рамково споразумение с ОАО РСК „МиГ“ за осигуряване на летателната годност на самолети МиГ-29 за период от 4 години. По него са сключени годишни договори за доставка на авиотехническо имущество и извършване на услуги за осигуряване на експлоатацията на самолетите. През 2013 г. се сключиха договори за ремонт на авиотехническо имущество и за удължаване на ресурса на двигатели на МиГ-29. Изготвен бе проект на тактико-техническо задание за адаптация на авиониката на МиГ-29 във връзка с освобождаването на честотен диапазон за въвеждането на наземното цифрово телевизионно разпръскване (DVB-T) и внедряване на стандарта за управление на железопътния транспорт (GSM-R).

Проект: Интегрирана логистична поддръжка на вертолетите „Кугър“ и „Пантер“. Възстановена бе летателната годност на три вертолета „Кугър“. След проведени обществени поръчки за избор на изпълнител с предмет интегрирана логистична поддръжка на вертолетите

„Кугър“ (планери и двигатели) има избрани изпълнители и са сключени рамкови споразумения с тях. Сключен е конкретен договор за интегрирана логистична поддръжка на двигатели „Makila“. Подписан е договор за техническо обслужване, изпълнение на 500-часови инспекции на вертолет „Кугър“, ремонти, за доставка и замяна на оборудване от комплекцията на два вертолета „Кугър“ и за обучение на инженерно-техническия състав за извършване на дейности по техническото им обслужване.

Проект: Модернизация на навигационни системи на кораби от ВМС. Проектът е предвиден за реализация в периода от 2015 до 2017 г.

Проект: Придобиване на модул за комуникационно-информационна поддръжка (КИП) на контингент. Разработена и одобрена бе Концепция за изграждане на отбранителна способност „Осигуряване на КИП за осъществяване на управление на контингенти от БА при участие в операции извън територията на Република България“. Разработено е и изходно задание за реализиране на проекта. Той ще започне да се реализира при осигуряване на необходимото финансиране.

Проект: Придобиване на наземен терминал по програмата на НАТО за съюзно земно наблюдение (AGS). Проектът е обвързан с реализирането на Програмата на НАТО за Съюзно земно наблюдение и участието на страната ни в нея. Той ще бъде разработен като част от системата по програмата. Доставката, свързването и пускането в експлоатация на терминала ще стане едновременно в Главната оперативна база и в другите страни, участващи в програмата.

Проект: Развитие на технически системи за водене на стратегическо разузнаване. Извършени бяха дейности за организация на доставката на материални средства и услуги, необходими за развитие на способностите и модернизиране на системата за електронно разузнаване, на комуникационната и информационна система и на автомобилната база на Служба военна информация.

Проект: Доизграждане на Силите за специални операции. Реализирани са позиции, свързани с доизграждане на комуникационно-информационната система и доокомплектоване със снаряжение, техника и парашутно-десантно имущество.

Проект: Изграждане на Съвместен оперативен център на Съвместно командване на силите. Взето е решение проектът да се реализира с финансови средства по Програмата на САЩ за подпомагане в областта на сигурността.

Проект: „Кибернетична защита“. Извършват се мероприятия, свързани с подготовката на проекта за стартиране. От 2015 г. се предвижда да бъдат заделени средства за неговата реализация.

Проект: Развитие на Автоматизирана информационна система (АИС) на МО, БА, оперативните и тактически щабове. Като част от проекта е сключен договор за осигуряване на електронни съобщителни услуги за МО и формированията на БА на територията на страната. Планираните за проекта средства през 2013 г. бяха в размер на 100 000 лв. Очаква се по-голямата част от проекта да се реализира в периода до 2018 г., при осигуряване на необходимото за това финансиране.

Проект: Интегрирана логистична поддръжка на самолети „Спартан“. По проекта продължи изпълнението на подписаното през 2011г. рамково споразумение с фирма „Alenia Aeronautica“ с десет годишен срок и първия пет годишен договор за интегрирана логистична поддръжка. През годината регулярно се доставяха необходимите резервни части и консумативи за самолетите. Проведен бе и курс от страна на „Alenia Aermacchi“ за обучение на пилоти на „Спартан“ - двама командири на екипаж и двама втори пилоти.

3.8.3. РАЗВИВАНЕ НА СПОСОБНОСТИ В СЪТРУДНИЧЕСТВО СЪС СЪЮЗНИЦИ И ПАРТНЬОРИ

- **многонационална програма за стратегически въздушни превози (SAC Program)**

През 2013 г. са използвани над 95 % от отпуснатите 65 летателни часа по инициативата SAC C-17. Превозени са 309 души личен състав, над 59 т. материални средства и 14 единици техника. Въздушният транспорт беше използван основно при ротацията на личен състав на контингентите ни в Афганистан. Извън програмата SAC C-17 бяха използвани предимно граждански самолети, което ограничаваше възможностите за транспортиране на големи количества материални средства.

- **програма на НАТО за съюзно земно наблюдение (AGS)**

Участието ни във финансирането на програмата е 0,6074% от общата цена (формат 15 страни-участнички). В абсолютна стойност това означава, че нашият финансов принос в придобиването на системата е около 9,52 млн. € по актуални цени. За 2013 г. са заплатени дължимите вноски по административния бюджет в размер на 72 405 € и по оперативния бюджет в размер на 717 644 \$ и 1 790 751 €, а останалите дължими средства за придобиване са планирани за следващите години. Договорът за изработване и доставка на системата е в сила от 01 юни 2012 г. Срокът за придобиване на първоначалните способности е последното тримесечие на 2017 г., а за пълните такива е през последното тримесечие на 2018 г.

- **проекти по програмата на НАТО за инвестиции в сигурността (NSIP)**

Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността (NATO Security Investment Programme - NSIP) е инициатива, в която Република България е активен партньор и участва от приемането ни за член на Алианса. Дейността на програмата е свързана с инвестиции в колективните потребности на НАТО за постигане на необходимите оперативни способности и създаване на благоприятна среда за изпълнение задачите на Съюзните командвания.

Министерството на отбраната използва ресурси по линия на Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността за изграждане и модернизиране на съществуваща инфраструктура на военни летища и пристанища, комуникационни и информационни системи и логистика. Изпълняваните проекти имат принос за постигане на нови и подобряване на съществуващи отбранителни способности.

През 2013 г. средствата по NISP, усвоени чрез изграждане на инфраструктура на територията на страната възлизат на близо 8 милиона лв. като усвоените средства надвишават повече от два пъти размера на националната вноска за участие в програмата.

По проект „Съоръжения за КИС модули на НАТО за развързване“ предстои подписване на Споразумение между Република България и НАТО за разполагането на подвижен комуникационен модул на НАТО (DCM-F) на територията на страната. Планира се изграждането да стартира през 2014 г. За да се постигне начална оперативна готовност на DCM-F, започна изпълнението на плана за разполагане на модула в помещения в Горна Малина. Проведена беше езикова подготовка на личния състав и се изготви нормативната база за функционирането му.

Защитена бе позицията на страната летище „Граф Игнатиево“ да бъде включено в списъка с необходими летища за операции на НАТО. С включване на летището в списъка през 2015 и 2016 г. се очакват инвестиции за изграждане на инфраструктурни съоръжения със средства по Програмата в размер на около 25 млн. лв.

През 2013 г. бе изпълнен Договор за „Подмяна на осветителни тела на пистата за излитане и кацане“, допълнение към проект за „Доставка и монтаж на спирачни системи в края на писта за излитане и кацане“ на летище Граф Игнатиево.

Завършен и въведен в експлоатация беше проект **„Изграждане на склад и ЖП разтоварище за самолетно гориво“** на стойност 6,5 млн. лв. на летище Граф Игнатиево.

Проведе се процедура за избор на изпълнител на проекти **„Удължаване и модернизиране на писта за излитане и кацане“**, **„Осигуряване на местостоянка за стратегически и тактически транспортни самолет“** и **„Осигуряване на кargo терминал“** на летище Безмер. Стартирана беше и процедура за изпълнение на проект **„Сграда за личния състав на транспортна авиация“** в авиобаза Безмер.

Подписано бе техническо споразумение с Агенцията за комуникации и информации на НАТО за изпълнение на проект, осигуряващ способност за наземни комуникации с кораби на НАТО.

През месец юни беше проведено годишно изнесено заседание на Инвестиционния комитет на НАТО (IC) в Република България, като се извърши преглед на изградените съоръжения в страната. Бяха дадени високи оценки за постигнатите резултати.

До момента със средства по програмата са изградени 15 инфраструктурни проекти на обща стойност около 20 млн. лева. В процес на изпълнение са 7 бр. проекта на стойност 87,8 млн. лв.

- **проекти по програмата на САЩ за подпомагане в областта на сигурността (FMF)**

Изразходването на финансови средства, осигурени по Програма FMF през 2013 г. беше обвързано с придобиване и поддържане на отбранителни способности в подкрепа на изпълнението на мисиите на въоръжените сили и за участие в съюзни и коалиционни операции. В различна степен на изпълнение се намират 21 договора, финансирани по Програма FMF.

Завърши изграждането на необходимата инфраструктура на пилотния проект за информационна система **„Логистика на Българската армия“**. Успешно преминаха техническите изпитания. Проведено бе обучение на личен състав и започна прехвърляне на данните в новата работна среда.

Продължи приоритетното изпълнение на подпроект **„Окомплектоване на батальонна бойна група“** от Проект **„Изграждане на батальонна бойна група от състава на механизирана бригада“** и бяха реализирани редица доставки на военно оборудване.

Бяха предприети конкретни стъпки за изграждане на обособени елементи от Инвестиционен проект **„Изграждане и функциониране на Съвместен оперативен център на Съвместното командване на силите“**.

По договори за техническата поддръжка на вече получено оборудване - колесни автомобили "Хамър", бронирани машини "Гардиън", комуникационно-информационно оборудване и други, бяха реализирани редица доставки, като общата сума за 2013 г. надхвърли 7 млн. \$.

През месец септември 2013 г. беше подписано допълнение към договор BU-P-LAC за изграждане на елементи от системата за брегова радиолокационна система за контрол на корабоплаването и охрана на морската граница „ЕКРАН“, с което беше осигурено финансиране за интегрирана логистична поддръжка на системата за следващите две години.

3.8.4. УТИЛИЗАЦИЯ НА ИЗЛИШНИ БОЙНИ ПРИПАСИ

Сериозен проблем пред военните формирования от Българската армия и през 2013 г. беше съхранението и утилизацията на излишните количества боеприпаси. Освен финансови измерения, проблемът има и друг важен аспект – безопасността. В резултат от провежданите полигонни и лабораторни изпитвания беше установено, че в боеприпасите и техните елементи настъпват необратими физико-химични изменения, водещи до нестабилност и опасност от самовъзпламеняване или автодетонация.

Към момента в базите за съхранение на боеприпаси се съхраняват 66 536 тона класически боеприпаси. В началото на 2013 г. в изпълнение на основание сключения договор за утилизирание се стартира процеса на получаване на боеприпаси от „Терем – Цар Самуил“ ЕООД и бе отчетена утилизацията на 74,406 тона боеприпаси.

През 2013 г. на Полеви учебен полигон „Сливница“ бяха унищожени 216 различни типа боеприпаси.

В изпълнение на ратифицираната от Република България Конвенция за забрана на касетъчните боеприпаси, бяха изведени от експлоатация всички налични в Българската армия касетъчни боеприпаси. Чрез механизмите на двустранното военно сътрудничество Министерство на отбраната успя да осигури финансови ресурси за унищожаването им.

През изминалата 2013 г. не са сключвани нови договори за утилизация на боеприпаси.

3.8.5. ПОЛИТИКА ПО ПРИЛАГАНЕ НА КОМПЕНСАТОРНИ ПРАКТИКИ (ОФСЕТ)

По офсетно споразумение между Министерство на отбраната и компания „Юрокоптер“, от общо 11 проекта по директния офсет, 10 са напълно изпълнени, а последният проект - „Инфраструктура за BBC и BMC“, е в процес на изпълнение. Все още от „Юрокоптер“ не са внесли в Министерството на отбраната препоръки по изходните задания за третия обект в авиобаза Крумово „Стоянка за авиационна техника“ и хангара в авиобаза Чайка, които при одобрение от Командванията на Военновъздушните сили и Военноморските сили ще бъдат основа за разработване на проектите и издаване на разрешения за строеж.

По директния офсет бяха възобновени строително-монтажните работи по два от обектите, за които има издадени разрешения за строеж – „Хангар за 12 броя вертолети „Кугър““ и „Техническа сграда“ за летателния и инженерно-техническия състав. Предстоят довършителни работи, като се очаква обектите да бъдат представени за приемане през първото полугодие на 2014 г.

По индиректния офсет - проектът за изграждане на „Международен Технологичен Център“, бе одобрен за изпълнение от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма. Продължи изпълнението на третия му етап.

4. ХОРАТА В ОТБРАНАТА

4.1. СЪСТОЯНИЕ НА ОКОМПЛЕКТОВАНЕТО НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ОТБРАНАТА И ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ

Към 31 декември 2013 г. окомплектоваността на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия с военнослужещи е 89 % от щатния състав. Окомплектоването по структури е както следва: министерство на отбраната - 93 %, структури на пряко подчинение на министъра на отбраната - 88 %, Българската армия 90 %.

В съответствие с етапите за изпълнение на Плана за развитие на ВС през 2013 г. бяха реорганизирани 28 военни формирования на тактическо ниво. От тях 11 по нови длъжностни разписания. В резултат на извършените организационно - щатни промени, щатният личен състав на въоръжените сили бе намален със 111 длъжности, разпределени, както следва: за офицерски кандидати - 1, за сержанти (старшини) -21, за войници (матроси) -74; за цивилни служители – 15.

Като цяло постигнатата окомплектованост на БА и въоръжените сили с военнослужещи позволява изпълнението на задачите, поставени пред военните формирования.

Продължи сключването на договори с български граждани, успешно издържали конкурсите за служба в доброволния резерв, с което броят на резервистите във военните формирования достигна 472 души. Комплектуването на въоръжените сили с резервисти се осъществява с определени затруднения, които могат да нарушат приетия график в Плана за развитие на Въоръжените сили на Република България. Започна работа по оптимизиране на нормативната база.

4.2. ДЛЪЖНОСТИ В ЩАБОВЕ И ОРГАНИ НА НАТО, ЕС И ДРУГИ МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ

През 2013 г. продължи поетапното попълване на длъжностите от командната структура на НАТО и овакантяващите се длъжности по други инициативи. След проведени конкурси бяха командировани военнослужещи и цивилни служители на общо 33 длъжности, в резултат, процентът на попълване на длъжностите в структурите на НАТО достигна 100 %.

4.3. НАБИРАНЕ И КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ

През 2013 г. бяха назначени на длъжности 74 випускници на Военна академия „Г. С. Раковски“, 87 випускници на Националния военен университет „Васил Левски“, 18 випускници на Висшия военноморски университет „Н. Вапцаров“, 118 випускници на Професионалния сержантски колеж и 36 випускници на Професионалния старшински колеж.

След провеждане на конкурси за приемане на военна служба на лица, завършили граждански средни или висши училища в страната и чужбина, са окомплектовани вакантни длъжности, както следва: в Сухопътните войски - 675 за войници, в Националната гвардейска част - 32 за войници, във Военногеографската служба - 2 за офицери, в Съвместното командване на силите - 1 за войник, в Стационарната Комуникационна и информационна система - 2 за офицери.

Извършено бе годишното разместване за овакантени позиции, обявени на три етапа в Регистри на вакантните длъжности, при което всеки военнослужещ имаше възможност да кандидатства за назначаване на длъжност.

От военна служба през годината бяха освободени 1026 военнослужещи. От тях по собствено желание или поради навършване на пределна възраст 452. От освободените от военна служба с придобито право на пенсия са 41 военнослужещи, което показва промяна на тенденцията за отлив от армията.

4.4. ВОЕННО-ОБРАЗОВАТЕЛНА СИСТЕМА

Броят на обучаемите през 2013-2014 г. бе както следва:

- Във Военната академия „Г. С. Раковски“ бяха обучавани 104 слушатели, 466 студенти и 66 докторанти.
- В Националния военен университет “Васил Левски” бяха обучавани 439 курсанти, 2372 студенти и 44 докторанти.
- Във Висшия военноморски университет „Н. Й. Вапцаров“ – 106 курсанти, 3014 студенти, 35 докторанти.
- В професионалния старшински колеж – 36 кадети.
- В професионалния сержантски колеж – 99 кадети.

През учебната 2013/2014 г. в курсове за длъжностна и допълнителна квалификация бяха обучени 1750 специализанти, разпределени, както следва - във Военната академия „Г. С. Раковски“ - 817 специализанти, в Националния военен университет “В. Левски” - 687 специализанти, във Висшия военноморски университет „Н. Й. Вапцаров“ - 114 специализанти. В Професионалните колежи за обучение на старшини към ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, в курсове за длъжностна квалификация бяха обучени 132 специализанти.

През 2013 г. беше отбелязан повишен интерес към обучението за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ и особено към обучението чрез самостоятелна подготовка. Във Военна академия „Г. С. Раковски“ и висшите военни училища се обучават 140 докторанти.

През 2013 г. бяха обучени 464 военнослужещи и цивилни служители в квалификационни курсове по английски език, което е пряко свързано с изпълнението на Цел на способностите „Владеене на английски език“.

През 2013 бяха получени учебна литература и материали по американската система за обучение American Language Course на стойност 282 689,48 \$ по програмата на САЩ за чуждестранно военно финансиране. По същата програма, за нуждите на батальонните бойни групи в механизирания батальон в Карлово бяха доставени 2 езикови лаборатории за обучение по английски език на стойност 133 915 \$.

4.5. СОЦИАЛЕН СТАТУС И МОТИВАЦИЯ

Основен приоритет бе издигането на социалния статус на военнослужещите и цивилните служители, мотивацията на личния състав за успешно изпълнение на задачите, подобряване на социалния диалог със синдикатите и възстановяване на отнети социални компенсации.

През периода 18 – 28 юни 2013 г. бе проведено изследване на социалния статус на военнослужещите от Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия. Анкетирани бяха общо 1481 военнослужещи. Докладът с резултатите от проучването беше публикуван на 16 юли 2013 г.

Основните изводи са обобщени в следните 5 групи:

(1) Изборът на военната професия е резултат от въздействието на следните фактори: **материални**, включващи гарантиране на работното място, финансова осигуреност и получаване на пакет от допълнителни компенсации; **морални** - като изпълнение на дълга към родината и продължаване на установена семейна традиция; **професионални** - като устойчив интерес към военното дело, стремеж и възможност да бъде лидер, преживяване на екстремни ситуации и др.

(2) Военнослужещите имат високи очаквания към социалната политика, сигурността на работното място и общественото признание. Голяма част от тях възприемат своя социален статус по-скоро като нисък.

(3) Недостатъчното ресурсно осигуряване на въоръжените сили има преки и косвени последици, както върху социалния статус на военнослужещите, така и върху подготовката на личния състав и модернизацията на въоръжението, техниката и инфраструктурата.

(4) Военнослужещите имат отговорно отношение към упражняваната от тях професия, като проявяват висока степен на посветеност на службата. В основата на изпълнението на служебните задължения лежи убеждението, че това е специфичен труд със силно изразена обществена значимост.

(5) Необходими са повече публичност, засилено присъствие на военната проблематика в обществения живот и активна работа в социалната сфера. Това би допринесло за информираността на хората по въпросите за отбраната, както и за подобряване образа на армията и военната професия.

Резултатите от това социологическо проучване категорично показаха необходимостта от прилагане на съответни спешни мерки за успешно реализиране на заложения приоритет на ръководството на Министерството на отбраната за издигане на социалния статус и мотивацията на хората в отбраната. В тази насока, през 2013 г. се предприеха конкретни действия.

Премахнато бе допълнителното условие за възраст при придобиване право на пенсия на военнослужещите. С приетите промени в Кодекса за социално осигуряване бе регламентирано правото на военнослужещите да се пенсионират при освобождаване от служба, независимо от възрастта им, при 27 години общ осигурителен стаж, от които две трети действително изслужени във въоръжените сили.

С направените изменения и допълнения в Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (в сила от 3 януари 2014 г.) бе повишена пределната възраст за служба на войниците и матроси от 45 на 50 години. По този начин бе възстановено положението отпреди изменението в Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България през 2010 г.,

когато само спрямо войниците и матросите, пределната възраст бе драстично намалена от 49 на 45 години.

С направените изменения и допълнения в Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (в сила от 3 януари 2014 г.) бе постигнато изравняване на правата на жени и мъже военнослужещи по отношение на ползване на отпуски за отглеждане на деца. С промените бе регламентирана възможността на военнослужещите мъже, които са самотни родители или осиновители да ползват отпуски за отглеждане на децата си като времето, през което се ползват отпуските се признава за трудов стаж.

През м. декември 2013 г. на Съвет по отбрана бе приета „Визия за осигуряване на военнослужещите с униформено облекло в период 2014-2019“ г. Продължават административните дейности в Министерството на отбраната с цел въвеждане на облеклата в експлоатация. Те са произведени от нов вид тъкани с нова конструкция и нова разпетновка, която покрива изискванията на стандарта на НАТО за маскиране на военнослужещите.

С Министерска Заповед ПС-85 от 29.10.2013 г. бе регламентирано изплащането на неусвояния за 2013 г. лимит за вещеве доволствие за военнослужещите от Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия.

С допълнение на Наредба № Н-15 от 2010 г. за условията, размерите и реда за изплащане на допълнителни възнаграждения за специфични условия при изпълнение на военната служба и за специфични условия на труд на цивилните служители от Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, в сила от 04.02.2014г., бе възстановено допълнителното месечно възнаграждение за присвоена/потвърдена класна специалност и това за участие във военни учения и мероприятия в полеви условия, за което бяха отделени средства в размер на 5 млн. лв.

Приета беше наредба Н-7/17.05.2013г., с която са регламентирани условията и реда за изплащане на пътни пари на военнослужещите и цивилните служители от министерството на отбраната, Българската армия и структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната при отиване и връщане от платен годишен отпуск.

Порционните пари на военнослужещите и цивилните служители в системата за отбрана бяха увеличени от 60 лв. на 90 лв., считано от 01 януари 2014 година.

Бяха отделени 22 млн.лв. за жилищния фонд на МО и за изплащане на компенсационни суми на военнослужещите и цивилните служители, които живеят при условията на свободно договаряне.

През 2013 г. беше постигнато съгласие със синдикатите и средствата за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труда за 2014 г. бяха увеличени със 130 хил. лв.

За осигуряване на лични предпазни средства през годината бяха осигурени 331 960 лв. Обучени бяха 650 длъжностни лица по безопасност и здраве и представители на комитетите и групите по условия на труд в Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия и 695 лица от електротехническия персонал. Извършени бяха 31 проверки във военни формирования на Българската армия и структури на

пряко подчинение на министъра на отбраната. В резултат на предприетите мерки трудовите злополуки в сравнение с 2012 г. са намалени, няма регистрирани професионални заболявания и няма трудови злополуки довели до смърт на пострадали.

През 2013 г. продължиха усилията за подпомагане на социалната адаптация на военнослужещите, освобождавани от военна служба. В тази връзка във военните формирования бяха проведени общо 487 групови и индивидуални информационни беседи. Информирани бяха 1827 военнослужещи, за дейностите, които Министерството на отбраната осигурява по програма „Социална адаптация на освобождавани от военна служба“. През годината 548 военнослужещи, включени в квалификационни курсове завършиха обучението си за придобиване на професионална квалификация, преквалификация или ключови компетентности, съответстващи на търсенето на работна сила на пазара на труда.

Спортната дейност се провеждаше в съответствие с Програмата за развитие на физическата подготовка и спорта във въоръжените сили на Република България и Концепцията за спортно-състезателната дейност в МО, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и БА. През 2013 година се проведеха 6 общоармейски шампионата и 3 първенства за отбори от Софийски гарнизон.

4.6. ПОЛИТИКА НА СОЦИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Подобрен беше диалогът в областта на социалното сътрудничество между политическото ръководство на министерството и ръководствата на двете синдикални организации КТ „Подкрепа“ и Федерация на независимите синдикати от отбраната „Българска армия“. Министърът на отбраната проведе срещи с президентите на КНСБ и КТ „Подкрепа“. На срещите беше обсъждана политиката на Министерството на отбраната в областта на трудовите и осигурителни отношения, политиката по доходите, както и въпросите отнасящи се до оздравяване и финансова стабилност на търговските дружества с принципал министъра на отбраната.

Изготвен и подписан беше нов Колективен трудов договор в Министерството на отбраната със срок на действие 2014 – 2015 г.

През годината продължи съвместната работа на представители на МО с областните комисии „Военни паметници“ и регистрацията на новоизградени паметници. Подготвено беше Решение на Министерски съвет за одобряване на проект на споразумение с Република Унгария за опазване и поддържане на военните паметници и гробища. Проведени бяха преговори с Народния съюз на Федерална Република Германия за подписване на споразумение за опазване и поддържане на военните паметници и гробища.

Проведени бяха мероприятията за честване на 100 годишнината от Балканските войни. Бяха поднесени венци и цветя на българските военни гробища в Ново село и на гроба на полковник Каварналиев в Македония.

През годината продължи активната политика за подобряване на взаимодействието между МО и обществените организации в областта на отбраната. Министерството на отбраната подпомагаше тяхната дейност и ги привличаше в обсъждането на редица важни проблеми, свързани с развитието на въоръжените сили.

5. НАЦИОНАЛНА И ЕВРОАТЛАНТИЧЕСКА СИГУРНОСТ И ОТБРАНА, МЕЖДУНАРОДЕН МИР И СТАБИЛНОСТ

5.1. ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ – ОБЩА ПОЛИТИКА ЗА СИГУРНОСТ И ОТБРАНА

През 2013 г. дейността на Министерството на отбраната в контекста на Общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО) на ЕС премина под знака на подготовката на Европейския съвет по въпросите на отбраната, проведен на 19 – 20 декември 2013 г, по време на който се приеха заключения (решения) за разширяване и задълбочаване на европейското отбранително сътрудничество в три основни направления: 1) Повишаване на ефективността, видимостта и влиянието на ОПСО, 2) Засилване на развитието на отбранителните способности на Съюза и 3) Укрепване на европейската отбранителна технологично-индустриална база.

В контекста на въпроса за развитие на отбранителните способности, през 2013 г. страните-членки актуализираха информацията за приноса си от способности за потенциално участие в операции на ЕС по ОПСО, като предстои изготвяне на „Каталог на силите - 2014“ на ЕС.

През годината продължи и активното ни участие в инициативата за „Обединяване и споделяне“ (Pooling&Sharing), в рамките на която страната ни формално се присъедини към проекта „Мрежа за морско наблюдение“ в частта „Опитна фаза“. В ход е подготовка за подписване на споразумение за стартиране на проект „Категория Б“, с участието на 13 страни-членки за развитие на класифицирана мрежа и специализиран софтуер. В рамките на проекта „Европейски флот за въздушен транспорт“ през 2013 г. България домакинства „Международен симпозиум по въздушния транспорт“ в град Пловдив. Заявено е желание и се координира организацията, страната ни да домакинства „Тактически курс за пилоти на транспортни самолети за напреднали“ от 2014 г., използвайки инфраструктурата на летище Крумово. В проекта „Многонационални медицински модулни формирования“ сме подписали декларация за намерение, като участието ни се предвижда да бъде с медицински хирургически екип до 5 човека. Беше заявен от наша страна интерес за участие в проекта „Звено за съвместно закупуване на сателитни комуникации“ в Европейската агенция по отбрана (ЕАО), който има за цел да намали разходите за сателитни комуникации за поддръжка на контингентите в операции.

В рамките на годината, България се присъедини към усилията на другите държави-членки в рамките на програмата „Военно приложение на изследователската програма за управление на въздушното движение в единното европейско небе“ (MIOS)⁵.

През отчетния период продължиха усилията на Министерството на отбраната за подкрепа на малките и средни предприятия от отбранителната индустрия за достъп до европейските структурни фондове по проекти и програми с двойно предназначение. В тази връзка през април 2013 г. се проведе семинар на Министерството на отбраната, съвместно с Европейската агенция по отбрана и международната консултантската компания „Ernst & Young“, по време на който ЕАО селектира 6 проекта от общо апликирани 70, сред които е българската кандидатура „Подобряване на сигурността и отбраната на жилищни райони чрез използването на усъвършенствана система от сензори“.

Министерството на отбраната продължава активно да участва в многонационалната Бойна група на ЕС „HELBROC“ (заедно с Гърция, Румъния, Кипър и Украйна), като през 2013 г. българският контингент и цялата БГ бяха успешно сертифицирани и застъпиха в четвърта ротация на дежурство през първата половина на 2014 г. Предстои подготовка и участие на БГ „HELBROC“ в дежурство през 2016 г., както и планирани намерения за участие в дежурство през 2018 г.

⁵ Одобрена с решение на МС № 790/13.12.2013 г.

Продължи участието на Министерството на отбраната и в дискусиите за повишаване на гъвкавостта и използваемостта на Бойните групи (БГ) на ЕС. Подкрепихме прилагането на модулния подход при бъдещо структуриране на БГ и подчертахме необходимостта от търсене на механизми за разпределение на тежестите (вкл. финансови) между държавите-участнички при попълване на графика на дежурствата, евентуалното активиране, развързване и участие на БГ в мисии и операции в подкрепа на ОПСО. През 2014 г. предстои преразглеждане на механизмите за финансиране на гражданското и военно участие в мисии и операции на ЕС.

5.2. НАТО – КОЛЕКТИВНА ОТБРАНА И СЪЮЗНА ПОЛИТИКА ЗА СИГУРНОСТ

През 2013 г. страната ни активно участва в започналия на срещата „на върха“ в Чикаго политически дебат по проблемите за споделянето на тежестта и отговорностите между съюзниците в рамките на НАТО. България прие отговорно отношението към колективните усилия за развитието на национални, многонационални и колективни способности в условията на редуцирани военни бюджети.

Министерството на отбраната направи трезва и критична оценка за приноса на страната ни към Алианса и полага всички усилия, в рамките на отпускания бюджет за отбрана, да допринесе максимално, включително чрез подкрепа и участие в многонационални подходи и решения, за развитието на отбранителните способности.

В рамките на годината България успешно изпълни съюзните си ангажменти към най-голямата операция на НАТО в Афганистан ISAF. Изпълнени бяха мероприятията от “Стратегия за трансформиране на участието на Въоръжените сили на Република България в операцията на ръководените от НАТО международни сили за поддържане на сигурността в Афганистан” в частта ѝ за 2013 г. На 22 ноември 2013 г. с решение на Министерски съвет България потвърди участието си след 2014 г. в международната невоенна мисия на НАТО за подготовка, съветване и подпомагане на силите за сигурност в Афганистан “Решителна подкрепа” с до 110 военнослужещи.

Прилагането на двете ключови инициативи „Интелигентна отбрана“ и „Свързаност на силите“ и по-нататъшното развитие на съюза „Концепция за водеща нация“, създават добри предпоставки за постигането на амбициите за развитие на Силите на НАТО 2020.

В рамките на инициативата „Интелигентната отбрана“, България е водеща страна по проекта „Ролята на жените в сигурността и отбраната“, като след разработването на многонационалните документи и в резултат на интензивен процес на координация със страните-участнички в проекта и други заинтересовани страни, бе разпространен последен вариант на Бяла книга и Пътна карта. По линия на инициативата „Свързаност на силите“, чиято основна цел е поддържането на оперативната съвместимост на силите на страните-членки, чрез редовно провеждане на съвместно обучение и учения, България заяви участие с оптимален състав в първото учение по тази инициатива – (Trident Juncture 2015).

Приетата съюзна „Концепция за водеща нация“ (Framework Nation Concept) разглежда възможностите за групиране около по-големите страни-членки на НАТО и по-интензивно сътрудничество с тях, насочено към поддържане на налични способности и съгласувано развитие на нови способности в средно- и дългосрочен план. Участието на България в регионален формат Многонационални мирни сили за Югоизточна Европа е възможност за практическо прилагане на концепцията.

Във връзка с развитието на отбранителните способности, България беше ангажирана с проучване и оценка за възможния принос към трите съюзни особено значими, широкомащабни проекти – Противоракетна отбрана (ПРО), Многокомпонентно разузнаване и наблюдение (JISR) и Мобилност в района на операцията.

Участието на страната ни в реализацията на съюзната програма „Съюзно земно наблюдение“ (AGS) и отбелязваният напредък във формулирането на модалностите за присъединяване към оперативния бюджет на програмата за ранно предупреждение от въздуха – AWACS, намериха своето място в процеса на изграждане на способности.

През октомври 2013 г. в страната ни бяха проведени Двустранни консултации между НАТО и България в рамките на етап 5 „Преглед на резултатите“ от Процеса на планиране на отбраната на НАТО. На базата на събраната информация, НАТО изготвя индивидуална оценка за отбранителните и финансови планове на съюзниците и техния принос към колективната отбрана. След преминалите консултации, предстои Оценката за страната ни да бъде обсъдена със съюзниците и на Многостранни консултации в началото на 2014 г. в Главната квартира на НАТО. Оценките на страните-членки ще бъдат използвани за изготвяне на Доклад по способностите на НАТО, който ще бъде приет на срещата на министрите на отбраната на страните-членки на Алианса през лятото на същата година.

В обобщение може да се каже, че съгласуван с плановите за развитие на Въоръжените сили и възможностите на бюджета за отбрана, Министерството на отбраната поддържа своя интерес към общо 38 многонационални проекта, от които 33 на НАТО и 5 на Европейската агенция по отбраната, в рамките на двете инициативи на тези организации („Интелигентна отбрана“ на НАТО и „Обединяване и споделяне“ на ЕС). Дейността на Министерството на отбраната в един от тези проекти е обща за НАТО и ЕС и се свързва с участието на двама военнослужещи във формирането и дейността на многонационален съвместен щаб за планиране и провеждане на операции на ООН, НАТО и ЕС.

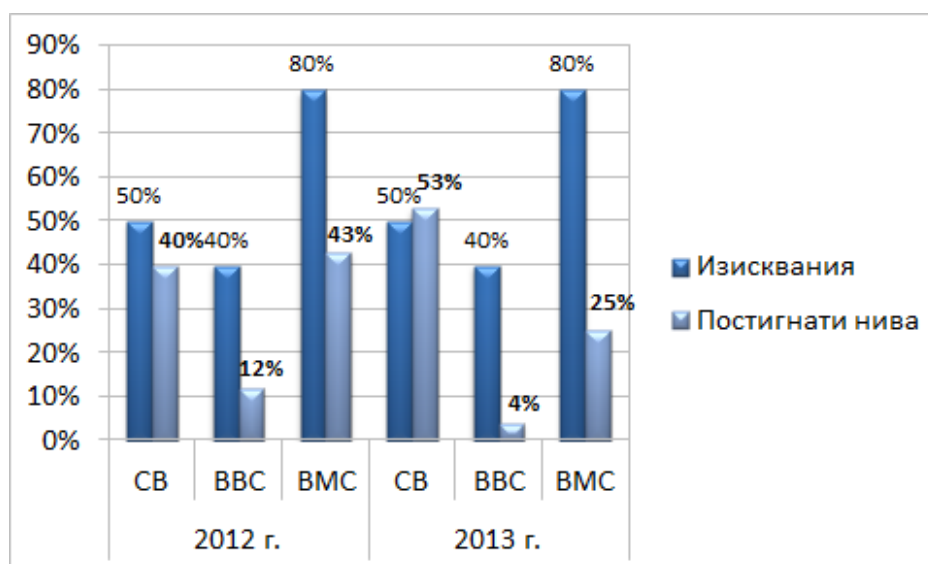
През 2013 г., по-съществен напредък се отчита по участието в 6 многонационални проекта на НАТО, по-голямата част от които в областта на подготовката и обучението. Напредък бележи и участието в 4 проекта на Европейската агенция по отбраната, основно свързани с развитието на транспортната авиация, наблюдението на морските пространства и участието в многонационални медицински формирования. Все още се анализират възможностите за съвместно използване на европейски сателитни комуникации.

5.3. ИЗПОЛЗВАЕМОСТ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ

Използваемостта на въоръжените сили е един от основните фактори, който задвижва трансформацията – както на Алианса като цяло, така и на Въоръжените Сили (ВС) на отделните страни-членки.

В НАТО са въведени 11 измерителя, разделени в три групи: (1) Измерители, отчитащи нивата на инвестициите за отбрана; (2) Изходящи измерители, отчитащи приноса за развитието на способностите; (3) Изходящи измерители, отчитащи фактическия принос към НАТО. Ключови от гледна точка на използваемостта на силите се явяват измерителите от втора и трета група.

Един от показателите на втора група разглежда процента на сили и средства от Сухопътните войски, Военновъздушните сили и Военноморските сили, които могат да участват в операции извън националните предели (Deployable Forces). Изискванията са съответно за 50% от СВ, 40% от ВВС и 80% от ВМС. Показателите за българските въоръжени сили през 2013 г. са: СВ – 53%; ВВС - 4% и ВМС - 25% (Фиг. 19). Следва да се отбележи, че изоставането във ВВС и ВМС се дължи на ограничените финансови ресурси, заделени за изграждането и поддържането на декларираните формирования.

Фигура 19 – Сравнение на нивата по показател "Deployable Forces" за 2012 и 2013 г.

Друг важен индикатор от втора група следи процента на силите и средствата от СВ, ВВС и BMC, които могат да участват в операции продължително време без допълнително осигуряване (Sustainable Forces). Изискванията са съответно за 10% за СВ, 8% за ВВС и 28% за BMC от състава на тези, предвиждани да участват в операции извън територията на страната. През 2013 г. единствено СВ отчитат 11%. В частта за Военноморските сили и Военновъздушни сили се отбелязва изоставане, като те са с минимална възможност за участие в продължителни операции.

В трета група ключови са измерителите, отчитащи процента от личния състав, фактически участващи в операции. По тези показатели, страната ни е с 10% за операции на НАТО и 2,3% за участие в други се представя на сравнително добро ниво. И тук основният принос е на Сухопътни войски, докато Военноморските и Военновъздушните сили отчитат изоставане.

5.4. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

В рамките на 2013 г. са подписани планове за двустранно военно сътрудничество с Франция, Армения, Азербайджан, Грузия, Украйна, Руската Федерация, Македония, Израел, Албания, Босна и Херцеговина, Сърбия, Черна гора, Румъния, Гърция, Турция, Полша и Австрия.

Стратегическото сътрудничество със САЩ остава ключов приоритет. През август 2013 г. заместник-министърът на отбраната бе на посещение в САЩ. В рамките на проведените разговори са обсъдени по-нататъшните насоки на задълбочаване и разширяване на двустранното сътрудничество и по-ефективното използване на съвместните българо-американски съоръжения на територията на Република България.

С цел развитие и задълбочаване на договорно-правната база на двустранното сътрудничество с Белгия е одобрен проект на „Меморандум за разбирателство за сътрудничество в областта на отбраната и военните отношения“, като предстои неговото подписване. Беше подписан и Меморандум за разбирателство за сътрудничество в областта на отбраната с Виетнам. България беше страна и по подписано Споразумение за безвъзмездно предоставяне на сглобяеми контейнери за настаняване на личен състав с Афганистан. По време на посещението на Началника на Генералния щаб на националната отбрана на Гърция се подписа Меморандум за разбирателство относно присъединяването на формирования от Сухопътни войски на Българската армия (61-ва механизирани бригада) към щаба на Корпуса за бързо развързване на НАТО в Солун (NATO Rapid Deployable Corps - Greece).

През годината на официално посещение в България бяха министрите на отбраната на Грузия, Виетнам и Гърция. От наша страна министърът на отбраната бе на официално посещение в Унгария и в Афганистан.

Участвахме активно в работата на Конференция на началниците на отбраната на Балканските държави, която се проведе в Албания.

Подписаното през 2010 г. в Атина между България и Гърция „Споразумение относно провеждането на презгранични операции по защита на въздушното пространство на двете страни (Air Policing)“ беше ратифицирано и влезе в сила.

По линия на Процеса от срещи на министрите на отбраната на страните от Югоизточна Европа (SEDM), България взе участие в 29-та и 30-та среща на Политико-военния комитет на Многонационалните мирни сили в ЮИЕ и 28-та и 29-та Среща на Координационния комитет на SEDM.

Проектът за изграждане на мрежа за подготовка и учения на страните от Югоизточна Европа с водеща страна Република България, се развива успешно. Той съответства напълно на инициативите на НАТО за „Интелигентна отбрана“ и „Свързаност на силите“ и ще се превърне в платформа за изграждане на всички други проекти.

През 2013 г. участвахме успешно и в двете активации на Оперативна група за военноморско сътрудничество в Черно море (BLACKSEAFOR).

Република България е водеща страна по проекта „Изграждане на интегритет“ в рамките на Процеса на срещи на министрите на отбраната от Югоизточна Европа (SEDM). В резултат на активната роля на България за утвърждаването на проекта в региона и координиране на сътрудничеството и взаимодействието между НАТО и SEDM, страната ни стана водеща нация в Доверителния фонд на НАТО по Изграждане на интегритет, заедно с Норвегия, Великобритания, Швейцария, Белгия и Полша. В рамките на периода се организира и проведе семинар в София на тема „Интегритет в областта на придобиване и доставка на въоръжение и техника, утилизация и публично-частни партньорства“.

По линия на Виенския документ на територията на България бяха проведени една инспекция от Украйна и две посещения за оценка на военно формирование от Швеция и Сърбия. Проведоха се и две инспекции от Украйна в рамките на Договора за обикновените въоръжени сили в Европа (ДОВСЕ) и два наблюдателни полета от Руската Федерация и Украйна по договора „Открито небе“. България проведе посещение за оценка в Сърбия и се включи в инспекционна група на Босна и Херцеговина в Сърбия по Дейтънското споразумение. По линия на ДОВСЕ, България осъществи една инспекция в Украйна, а в рамките на „Открито небе“ България съвместно с Грузия реализира наблюдателен полет над Украйна.

През годината беше актуализиран и подписан Протокол между Република България и Република Сърбия по мерките за укрепване на доверието и сигурността.

В края на годината България прие от Украйна ротационното председателство по Документа за мерките на укрепване на доверието и сигурността във военноморската област на Черно море за срок от една година.

В изпълнение на ратифицираната от България Конвенция за забрана на касетъчните боеприпаси, бяха изведени от експлоатация всички налични в Българската армия касетъчни боеприпаси. С цел унищожаване на излишни за Българската армия ракетни горива и окислители, които не могат да бъдат реализирани чрез търговска реализация, Министерство на отбраната инициира проект към Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ).

6. ПОДДРЪЖКА И ОСИГУРЯВАНЕ НА ОТБРАНАТА

6.1. РАЗУЗНАВАНЕ

Основните усилия на служба „Военна информация“ бяха насочени към: (1) осигуряването на разузнавателна информация за развитието, регулирането и управлението на военнополитически и икономически кризи и конфликти в локален и регионален мащаб; (2) своевременното и надеждно информационно осигуряване на държавното и военното ръководство за ефективно участие във формирането на отбранителните политики на НАТО и на ЕС; (3) ръководството на разузнавателните органи на Службата в състава на контингентите, участващи в операции зад граница; (4) координиране на разузнавателния процес в Българската армия; (5) осъществяването на сътрудничество и обмен на информация с разузнавателните структури на НАТО и ЕС и с партньорските служби; (6) подпомагането на ръководството на Министерството на отбраната при провеждането на военно-дипломатическата дейност и военното сътрудничество.

Прилаганият мениджмънт на разузнавателния процес способстваше за оптимално и ефективно използване на наличните ресурси при изпълнението на специфичните задачи и поддържането и развитието на необходимите разузнавателни способности.

С приоритет бяха наблюдавани: военнополитическите промени и развитието на обстановката в страните от Западните Балкани, Северна Африка, Близкия изток (с приоритет на Сирия), Афганистан и Иран, както и установяване на резки промени в обстановката в страните, в които са разположени български военни контингенти, дейността на терористични организации и активизирането на други асиметричните рискове и заплахи за националната сигурност. За нуждите на държавното и военното ръководство бяха изготвяни информационно-аналитични материали по актуални въпроси.

Служба "Военна информация" продължи да оказва пълно съдействие на службите за сигурност и обществен ред при разследването на терористичния акт на летище Сарафово и за овладяване на кризисната ситуация, възникнала вследствие засиления миграционен натиск към територията на Република България.

Службата активно участваше в изготвянето, съгласуването и одобряването на документите от Съгласуваната разузнавателна продукция на НАТО. Особено ценна е дейността на служба "Военна информация" по осигуряването на контингентите ни, участващи в мисии и операции зад граница с разузнавателна информация. Повишени бяха обемът и качеството на докладите, информационните документи, справките за обстановката в районите на действие, извънредните донесения за директните заплахи срещу сигурността на съюзническите и собствени сили, участващи в операциите. Бяха изградени нови източници на информация.

Към 31.12.2013 г. Министерството на отбраната е представено чрез 25 Служби на военни аташета в 42 страни, като 15 от военните аташета са с акредитация в една страна, а 10 – с по две или повече акредитации в общо 27 страни.

6.2. ЛОГИСТИЧНО ОСИГУРЯВАНЕ

Основните усилия на логистичните органи на всички нива бяха насочени към развитие на системата за логистично осигуряване, подобряване способностите по осигуряване и поддръжка на военните формирования, поддържането на въоръжението и техниката в техническа изправност и готовност за бойно използване. Първостепенно значение продължи да има осигуряването на подготовката и участието на контингентите ни в операции зад граница.

През изминалата година осигуряването на въоръжените сили с материални ресурси се извършваше основно от складовите наличности, от освободени военновременни запаси,

прехвърлени за текуща издръжка на формированията, както и от изпълнените доставки и услуги по Единния финансов план за Материално-техническо осигуряване на Министерството на отбраната (ЕФП за МТО) за 2013г.

Продължи работата по актуализиране на нормативната база и вътрешноведомствените актове. Във връзка с разширените правомощия на командирите на оперативно ниво относно управлението на собствеността и материалните ресурси⁶, беше прието Постановление на Министерски съвет 128/28.05.2013 г. за допълнение и изменение на „Наредбата за условията и реда за осъществяване на дейностите, свързани с оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия и контрола над тях във и от Въоръжените сили на Република България“.

Със заповед на министъра на отбраната беше регламентиран редът за логистичното осигуряване на резервистите от доброволния резерв на Въоръжените сили на Република България.

В изпълнение на изискванията на Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната и на изделия и технологии с двойна употреба, през изминалата година Министерството на отбраната издаде на фирми 13 сертификата за краен потребител на продукти, свързани с отбраната, предназначени за окомплектоването на въоръжените сили с техника и оборудване.

Изготвен беше проект на Визия за осигуряване на военнослужещите с вещеве имуществено, която ще удовлетвори потребностите от униформено облекло и обувки, отговарящи на стандартите в НАТО и на съвременните изисквания за качество на материалите, дизайна и моделите.

За осигуряване на българските контингенти зад граница с вещеве имуществено през 2013 г. бяха осигурени въоръжение, боеприпаси, оптически и термовизионни прибори и средства за индивидуална и балистична защита по същата програма.

Ремонтът и техническото обслужване на националната техника се извършваше със силите и средствата на ремонтните формирования от контингентите, а на машините марка „Мерцедес“ и „SAND CAT“ - от външни фирми, дислоцирани в районите на мисиите. Ремонтът и техническото обслужване на предоставената за временно ползване техника в Афганистан се извършваше от отговорните логистични структури на американската армия.

Едва през месец ноември бяха сключени договорите за доставка на полеви облекла и обувки „пустинен тип“, което затрудни навременното комплектоване на контингентите, изпълняващи мисии зад граница.

През годината бяха предявени рекламации за дефектирали полеви обувки „пустинен тип“⁷, в следствие на което фирмата производител подмени 958 чифта от доставени общо 1123. Това създаде затруднения при изпълнение на задачите на военнослужещите, както на логистичните органи.

През изминалата година Военномедицинска академия участва в медицинското осигуряване на 85 мероприятия, проведени от министерството на отбраната, щаба на отбраната и от военни формирования с общо 356 медицински екипа.

Двама лекари от Военномедицинска академия и представители на МВР участваха в съвместен щаб по организирането и настаняването на бежанци от Сирия на територията на страната. Осигурени бяха медицински екипи със съответното оборудване за оказване на медицинска помощ на бежанците. На ротационен принцип участваха 84 медицински специалисти, от които 50 лекари, 18 медицински сестри, 16 шофьори и реанимобил.

---

⁶ съгласно чл. 60 „д“ от Закона за отбраната и въоръжените сили . (Нов - ДВ, бр. 23 от 2011 г., в сила от 1.07.2011 г.)

⁷ доставени по договор УД 05-7/19.06.2012 г.

За оказване на медицинска помощ през 2013 г. в Афганистан бяха изпратени 38 медицински специалисти (21 офицери и 17 сержанти), в Мали - 12 медицински специалисти (4 офицери и 8 сержанти) и в Босна и Херцеговина – 1 офицер.

6.3. ИНФРАСТРУКТУРА НА ОТБРАНАТА

Деятелността на Министерството на отбраната се извършваше в две основни направления: организиране и провеждане на публични търгове за продажба на имотите с актове за частна държавна собственост по реда на Закона за държавната собственост (ЗДС) чрез търг, и безвъзмездно предоставяне на имоти по реда на ЗДС на ведомства, области, общини и други юридически лица на бюджетна издръжка, за задоволяване на обществени потребности.

Реализацията на недвижимите имоти с отпаднала необходимост чрез продажба и финансовите постъпления от тях през 2013 г. бяха в пряка зависимост от няколко основни фактора: установилата се трайна тенденция на значителен спад на пазара на недвижими имоти; несъвършенството на нормативната уредба за изготвяне на оценката на намиращите се в тези имоти съоръжения, които са особено специфични и не подлежат на данъчно деклариране; зависимост от структури и администрации извън дирекция „Инфраструктура на отбраната“ за осигуряването на актуални документи за имотите, предвидени за продажба.

Към 31.12.2013 г. бяха регистрирани 1105 имота с отпаднала необходимост за МО, от които 116 са подблокови пространства – магазини, клубове, складове и др.

По направление продажба по реда на Закона за държавната собственост чрез търг през 2013 г. бяха стартирани и проведени 89 бр. тръжни процедури с обща стойност от началните тръжни цени - 29 874 565,00 лв. В резултат, за 16 имота имаше проявен интерес и определени купувачи, като очакваните приходи бяха в размер на 9 556 904,00 лв., но за 2 два от тях след проведени търгове и определени купувачи, бяха сключени споразумения, като сумите в размер на 976 777,00 лв. бяха възстановени обратно на купувачите, а имотите остават в управление на Министерството на отбраната. В края на годината, останалите 14 проведени тръжни процедури, от които се очакваха приходи в размер на 8 580 127,00 лв., не бяха финализирани. Предстои издаване на заповеди за определяне на купувач, връчване и други последващи законоопределени действия.

По направление безвъзмездно предоставяне на недвижими имоти на ведомства, области и общини през 2013 г. беше изготвен График., в който бяха включени общо 127 броя имоти.

С Решения на Министерски съвет безвъзмездно бяха предоставени 15 имота на 5 ведомства (МВР, МЗХ, НСО и др.). Имотите са с терен 4170 дка, 106 сгради и на стойност – 8 675 023,60 лв. по баланс на МО. Безвъзмездно бяха предоставени 17 имота на 7 общини (Варна, Царево, Сливница, Пловдив, Радомир, Любимец и др.). Имотите са с терен от 1205,64 дка, 121 сгради и 2 съоръжения на стойност 7 766 574,65 лв. по баланс на МО. 32 имота бяха предоставени безвъзмездно в гр. Бургас, гр. София, Любимец, Брезник, Балчик и др. с предварително даване на съгласие за отнемане по чл.17, ал. 2 от Закона за държавната собственост със заповед на областния управител. Имотите са с терен 2376 дка и 111 сгради и на стойност – 28 885 552,26 лв. по баланс на МО. Равносметката е: 64 имота с отпаднала необходимост са безвъзмездно предоставени на ведомства и общини. Това включва 338 сгради и 7752,00 дка с обща балансова стойност 45 327 150 лв. и 50% изпълнение на заложеното по графика за предоставяне.

С отписването на имотите балансът на МО ще се намали с 45 327 150 лв. С около 440 хил. лева годишно (месечно около 37 хил.) ще бъде облекчен бюджетът на Министерството на отбраната при сваляне на охраната от тези имоти и с още около 180 хил. лева от данъци и такса битови отпадъци. Разходите на ведомството ще се намалят общо с около 620 хил. лева годишно.

Предприета е инициатива от страна на Министерството на отбраната за предоставяне/връщане на имоти с отпаднала необходимост, които са незастроени земеделски земи и горски терени на Държавния поземлен фонд и Държавния горски фонд.

Във връзка с кризисната ситуация, възникнала вследствие увеличения миграционен натиск по границите на България, на Държавната агенция за бежанци са предложени 26 имота на територията на Южна България и 10 на територията на Северна България.

За охраната на всички имоти на Министерството на отбраната средногодишно се изразходват 28 млн. лева, от тях за освободените войскове райони - 11,5 млн. лв., които представляват 41% от общите разходи за охрана.

В началото на 2013 г. с охрана са 418 освободени войскове района(ОВР) с месечна стойност на охраната 978 хил. лв. След разпоредителни действия с имоти, към 31.12.2013 г. с охрана са 397 района с месечна стойност на услугата – 930 хил. лв.

От договорите, сключени през 2008, 2009 и 2010 г. за една, две или три години, с изтекли срокове са 208 договори за охрана на 370 района. През м. декември са сключени 14 договори за продължаване охраната на 33 района.

В част от освободените войскове райони се съхраняват излишните за Българската армия движими вещи до извършване на разпоредителни действия с тях, което налага използването на повече постове и охранители.

Към 6 охранителни фирми, които са допуснали посегателства и нанасяне на вреди на охранявано движимо или недвижимо имущество и не са заплатили дължимите суми, са заведени 13 съдебни искиове.

Охраната на имотите с отпаднала необходимост за Българската армия, до извършване на разпоредителни действия с тях, е постоянен, непрекъснат, съпътстващ процес и ще продължи да изисква осигуряване на финансови средства от бюджета на МО.

Почти във всички войскове райони има необходимост от бракуване на сгради. През 2013 г. са заложили около 900 000 лв. за събаряне на бракувани сгради и неотложни ремонти.

За изпълнение на обекти по Единния поименен списък на обектите за строителство и строителни услуги за 2013 г. са стартирали 34 процедури. 30 са успешно проведени и са на различен етап на изпълнение.

През годината изпълнените договори по реда на Закона за обществени поръчки са 23, от които един по „Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността“ (NSIP).

От тях, през 2013 г. са сключени 8 договора. Завършено е строителството и са реализирани 21 бр. обекта на стойност 2 359 898,55 лв.

По „Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността“ се координира отпускането, усвояването и отчитането на финансови средства - около 100 млн. лв., като в близък план се очаква същите да нарастват. Защитена беше позицията на страната – летище „Граф Игнатиево“ да бъде включено в списъка с необходими летища за операции на НАТО. През 2015 и 2016 г. се очакват инвестиции за изграждане на инфраструктурни съоръжения със средства по Програмата в размер на около 25 млн. лв. Завършени и въведени в експлоатация бяха склад и ж.п. разтоварище за авиационно гориво на стойност 6,5 млн. лв.

През месец юни се проведе годишно изнесено заседание на Инвестиционния комитет на НАТО (IC) в Р България, като се извърши преглед на изградените съоръжения в страната и бяха дадени високи оценки на извършеното.

Подписано беше техническо споразумение с Агенцията за комуникации и информации на НАТО за изпълнение на проект, осигуряващ способност за наземни комуникации с кораби на НАТО.

Защитени бяха финансови средства в размер на 30 млн. €, като същите са отпуснати за изпълнение на летателното поле на авиобаза „Безмер“. Стартирани бяха международна процедура за избор на изпълнител и процедура за изпълнение на проект за разполагане на личен състав в авиобаза „Безмер“.

По отношение на жилищната политика на Министерството на отбраната основните насоки на работа бяха картотекиране, настаняване на нуждаещите се военнослужещи и цивилни служители и освобождаване/изземване на жилищни имоти от неправомерни наематели, и осъществяване продажба на жилища от жилищния фонд на Министерството на отбраната, които се намират в населени места, в които няма структури на Министерството на отбраната.

С Постановление на Министерски съвет беше изменена и допълнена Наредбата за продажба на жилища, ателиета и гаражи от жилищния фонд на Министерство на отбраната, които се намират в населени места, в които няма структури на министерството, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и на Българската армия. Изготвен беше проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № Н-22/16.07.2010 г. за ползване под наем на имоти от жилищния фонд на Министерството на отбраната и за изплащане на компенсационни суми на военнослужещите и цивилните служители, които живеят при условията на свободно договаряне.

Централно военно окръжие, отговаря за администрирането на 2925 бр. служебни жилища, ателиета и гаражи от жилищния фонд на Министерството на отбраната на територията на 23 области на страната. Към момента негодни за ползване са 392 бр. жилищни имота. Неатрактивни за наемане са 378 бр. имота. Свободните служебни жилища, ателиета и гаражи са 1 112 бр. Към 30.11.2013 г., като нуждаещи се от жилище бяха картотекирани общо 6262 души. Беше организирано настаняването на 159 военнослужещи и цивилни служители в свободни жилища и 140 военнослужещи и цивилни служители в жилищни помещения на военните общежития. Изготвени бяха едномесечни предизвестия и заповеди на министъра на отбраната по реда на чл.80а за изземване на имотите от неправомерни ползватели по административен ред – общо 7 броя. За продажба бяха обявени 29 бр. служебни жилища, ателиета и гаражи.

Относно разпореждането с жилища от фонда на Министерството на отбраната, разположени в населени места, в които няма структури на Министерството на отбраната приключиха стартиралите през 2012 г. процедури за продажба на жилища в зоната за отговорност на сектор „РИО – Бургас“, като към 31.12.2013 г. бяха подготвени 22 броя заповеди за продажба на жилища и подписаните договори са 21 броя.

През второто полугодие на 2013 г. бяха подготвени общо 3 броя процедури за продажба на жилища и гаражи в населени места, в които няма структури на Министерство на отбраната. С Решения на министъра на отбраната беше организирана процедура за продажба на 128 броя жилища в страната. Предстои разглеждане и класиране на кандидат-купувачите.

Наличието на голям брой свободни жилища в населени места с военни формирования, които са в лошо инженерно-техническо състояние и негодни за настаняване, се налага осигуряване на финансови средства за извършване на ремонт. През 2013 г. бе организиран и осъществен ремонт и реновиране на 20 броя негодни за настаняване жилища в гр.София. Подготвени бяха процедури за ремонт на още 49 жилища.

6.4. КОМУНИКАЦИОННО И ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ

През 2013 г. усилията в областта на комуникационно-информационното осигуряване бяха фокусирани върху консолидация на основните приложни системи в Българската армия, намаляване на стойността на поддръжката за използваните бази от данни и оптимизация използването на хардуерните средства. Беше извършена миграция на домейновата структура на Автоматизираната информационна система (АИС) на Българската армия и беше инсталирана

софтуерна платформа за споделяне на информация (Microsoft Share Point Server) за нуждите на Министерството на отбраната и Българската армия.

Продължи доставката на IT решения за подпомагане работата на ръководните органи на министерството на отбраната и Българската армия.

Поддържаше се постоянна, сигурна и устойчива комуникация с контингентите ни зад граница.

Автоматизираният обмен на класифицирана информация беше гарантиран с експлоатация на акредитираните криптографски мрежи и автоматизирани информационни системи (АИС). През 2013 г. беше акредитирана криптографската мрежа в 8 формирания и бяха развърнати сегменти от АИС, предназначени за обработка на национална класифицирана информация и в 2 формирания - за обработване на класифицирана информация на НАТО.

Въведена в експлоатация беше 1 криптографска мрежа за защита на информацията при сложни условия за нуждите на Българската армия.

Приключи един от етапите на изграждане на Системата за обмен на разузнавателна информация на НАТО.

С Постановление на Министерски съвет № 217/26.09.2013 г. допълнително бяха отпуснати целеви финансови средства в размер на 30 млн. лв. за освобождаване на радиочестотния спектър, необходим за изпълнение на „Плана за въвеждане на цифрово телевизионно радиоразпръскване (DVB-T) в Република България“, Цифровия дивидент и за изграждане на мобилни комуникации за ж.п. транспорта по стандарт GSM-R⁸. През месец декември Министерството на отбраната предостави още 6,9 млн. лв за изплащане на дейности по Плана за въвеждане на DVB-T, в резултат на което бяха освободени всички телевизионни канали, необходими за реализиране на първа фаза от плана.

Продължава модернизацията на Стационарната комуникационна система „Странджа-2“, чрез изграждане на оптични кабелни линии за привързването ѝ към държавната мрежа за национална сигурност и отбрана. Разшири се функционалността ѝ.

Проведени бяха тренировки по изпълнение на част от „Плана за използване на пощенските и електронните съобщителни мрежи при кризи от военен характер“ с участието на министерства и ведомства, свързани с националната сигурност.

В рамките на двустепенното командно-щабно учение „ЩИТ-13“ близо 90% от информацията между участниците в учението се обменяше чрез развърнатите автоматизирани работни места от мрежата на АИС на Българската армия с използване на WEB приложения и електронна поща. По време на учението беше изградена информационна мрежа „Наблюдател“ за предоставяне на видео картина в близък план от мястото на събитието до наблюдателния пункт.

6.5. ВОЕННА СТАНДАРТИЗАЦИЯ, СЕРТИФИКАЦИЯ И КОДИФИКАЦИЯ

В областта на стандартизацията през 2013 г. беше организирана ратификацията и одобряването на 105 бр. стандартизационни документи на НАТО (STANAGs), прилагането на 102 бр. STANAGs и потвърждаване на прилагането на 61 бр. STANAGs.

Бяха изпратени в НАТО национални отговори за ратификация на 89 бр. STANAGs и национални отговори за потвърждаване на прилагането на 52 бр. STANAGs. На български език бяха преведени 2 стандарта на НАТО. На заседания на Постоянната работна група по терминология бяха приети като одобрена българска военна терминология 235 броя термини от публикация на НАТО AAP-06 „Речник на термините и дефинициите в НАТО“.

⁸ проекта за реконструкция и електрификация на железопътната линия Пловдив-Свиленград

Сертифицирани бяха системи за управление на качеството в съответствие с изискванията на съюзните публикации на НАТО в 21 търговски дружества. Извършен беше надзор на системи за управление на качеството в 28 търговски дружества. Беше извършено сертифициране и надзор на 26 отбранителни продукти. През 2013 г. са извършени дейности по осигуряване на държавна гаранция за качество в 11 търговски дружества.

Извършените конкретни дейности, свързани с осигуряване летателната годност на военни въздухоплавателни средства са: сертификация на летателна годност на военни въздухоплавателни средства - 26 броя; одити на процеса за удължаване ресурса на авиационна техника (акумулатори и CO2 бутилки) - 20 броя; проверка на военни въздухоплавателни средства с издадени сертификати за летателна годност - 14 броя; проверки на въздухоплавателни средства на MBP с издадени сертификати за летателна годност - 2 броя.

Националният кодификационен инструмент „Булкод“, освен в Министерството на отбраната, се използва и в Македония, Сърбия, Черна гора и Албания. През месец май 2013 г. в София беше проведена среща на всички страни, потребители на софтуера, за съгласуване на неговото бъдещо развитие и усъвършенстване.

През 2013 г. бяха присвоени 502 нови български Стокови номера по НАТО (НСН) и 30 NCAGE (NATO Commercial and Governmental Entity Code) кода на български фирми и организации. Към 31.12.2013 г. в българската база данни със стокови номера по НАТО присъстват 36700 NSN (NATO Stock Number) от общо над 17 млн. в цялата база данни на НАТО, от които 13000 – български НСН. Също така са присвоени 962 NCAGE кода на български фирми производители или доставчици на стоки за нуждите на отбраната.

7. ИЗВОДИ

В рамките на направения междинен преглед на колективните способности в контекста на прегледа на способностите и процеса на отбранително планиране в НАТО, основен извод е, че продължаващото намаляване на бюджетите за отбрана, пренасочването на освободени ресурси към националните бюджети и несигурната перспектива за инвестиции в повечето от държавите-членки, провалят реинвестирането в модернизация. Остава актуален проблемът за непропорционално високия дисбаланс в споделянето на тежестта и отговорностите между САЩ и европейските съюзници.

Независимо от продължителния финансов недостиг и критичното състояние на въоръжението и бойната техника, българските въоръжени сили са в състояние да изпълнят конституционните си задължения по гарантиране суверенитета и териториалната цялост на страната в рамките на системата за колективна отбрана на НАТО и механизмите на Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Това обаче се постига с цената на допълнително натоварване и рискове за живота и здравето на личния състав.

Въпреки нивото на некомплектост с личен състав, достигащо до 10-11 %, формированията на въоръжените сили са в състояние да изпълняват задачите си. Негативната тенденция на масово напускане на военнослужещи е преодоляна, а интересът към военната професия нараства.

Отмяната или отлагането на част от планираните за изпълнение до края на 2014 г. реформи по Плана за развитие на въоръжените сили беше с цел запазване на способности, необходими за изпълнение на мисиите и задачите на въоръжените сили, до придобиването на модерни въоръжение и техника.

Изпълнението на националните ангажменти по новия пакет Цели за способности 2013 на НАТО гарантира приноса на Република България в колективната система за отбрана на НАТО и изпълнението на конституционните задължения на въоръжените сили.

Критичното състояние на въоръжението и бойната техника в условията на намаляващ бюджет за отбрана наложи да се пристъпи към вътрешно реструктуриране и по-рационално изразходване на средствата. На дневен ред е предизвикателството да се търси оптимален баланс между наличните ресурси и планираните способности.

Ресурсните ограничения се оказаха по-големи от допусканията в етапите на планиране, което дава негативно отражение върху изпълнението на задачите, провеждането на бойната подготовка и създава риск за здравето и живота на личния състав. Недостатъчното ресурсно осигуряване на програмите, включително и за изпълнението на целите от Пакет Цели на въоръжените сили 2008/Пакет Цели за способности 2013 на НАТО, затруднява изграждането и поддържането на необходимите способности. Недофинансирането създава предпоставки за системно отлагане на постигането на целите, изоставане в плановете за модернизация и демотивация сред хората в отбраната. Това допълнително мултиплицира натрупвания през годините отрицателен ефект на слабости и пропуски в управлението на системата.

Участието в ръководени от НАТО и ЕС операции и мисии способства за реализиране на интересите на страната в сферата на международната сигурност и за утвърждаване на авторитета ни сред съюзниците и партньорите. Участието в операции посредством натрупвания боен опит и подобряването на оперативната съвместимост е от ключово значение за изграждането и развитието на отбранителните способности.

Използваемостта на въоръжените сили в операции е един от основните фактори, задвижващ трансформацията както на НАТО, така и на въоръжените сили на страните-членки. През 2013 г., в частта за Сухопътни войски, страната ни преизпълнява изискванията на НАТО, но

в частта за Военновъздушните сили и Военноморските сили се констатира изоставане, което се дължи главно на ресурсния недостиг.

Участието в съюзни учения и повишаването на бойната подготовка е приоритет на отбранителната политика и се явява критичен елемент от процеса на изграждане на отбранителни способности. Интензифицирането на участието в съюзни учения и съвместни подготовки спомага да се избегне загубата на ценен боен опит, предвид намаляване на участието ни в операции. За повишаването на бойната подготовка ще спомогне активното използване на потенциала на инициативата на НАТО „Свързани сили“ и съвместните съоръжения, които са изградени със САЩ на наша територия, най-вече на полигона „Ново село“.

Участието в многонационални проекти на НАТО и ЕС за изграждане и развитие на способности е без алтернатива, предвид нарастващите цени на въоръжението и техниката и очакваните бюджетни ограничения в обозримо бъдеще. Тези проекти осигуряват съвместно придобиване и/или поддържане със съюзниците ни на необходими отбранителни способности, които страната сама не може да си позволи.

Въпреки ръста на капиталовите разходи с 2,52% спрямо 2012 г., процентното съотношение на разходите за личен състав, за текущата издръжка и на капиталовите разходи е далеч от заложеното в Бялата книга балансирано съотношение 60% : 25% : 15%, особено в частта, касаеща модернизацията на Въоръжените сили.

Капиталовите разходи са недостатъчни, което води до изоставане в изграждането на нови отбранителни способности и поддържане на наличните. Критично необходимо е придобиването на многоцелеви самолет, нови колесни бойни машини за Сухопътни войски, модернизация на съществуващите и придобиване на нови кораби за Военноморските сили. Крупни инвестиционни проекти е възможно да се осъществят чрез целево финансиране от държавния бюджет.

Продължителните процедури по Закона за обществените поръчки водят до забавяне на сключването на договорите и това се отразява негативно на придобиването и поддържането на способностите.

Управлението и изграждането на инфраструктурата на отбраната е насочено към осигуряване на реалните нужди на въоръжените сили. Излишната инфраструктура генерира допълнителни разходи и затова продължава освобождаването от нея. Изграждането на нова, както и поддръжката, ремонта и модернизирането на наличната, може да се реализира само при доказана ползност и осигурено финансиране.

Хората в отбраната са най-важният компонент на способностите и затова грижата за тях е във фокуса на отбранителната политика. Изпълнението на поетите ангажменти по линия на социалната политика през втората половина на 2013 г. оказва решаващо влияние за спиране на масовото напускане на военнослужещи и възстановяване на интереса към военната професия.

8. НАПРАВЛЕНИЯ ЗА СЪСРЕДОТОЧАВАНЕ НА УСИЛИЯТА

През 2014 г. усилията на ръководството на Министерството на отбраната са съсредоточени в шест водещи приоритетни направления:

1. Изграждане и развитие на отбранителни способности.

Изграждането на качествени и адекватни на средата за сигурност отбранителни способности е сложен, продължителен и планов процес. Той може да се реализира с точен анализ на постигнатото и с ясна равностметка както на силните страни, така и на допуснатите слабости. За тази цел през януари стартира **Преглед на структурата на въоръжените сили**, който ще приключи до края на юни. Като резултат, през втората половина на 2014 г., ще бъде разработена и внесена за приемане в Народното събрание „Програма за развитие на въоръжените сили“, включваща основните им параметри. Ще бъде разработен нов План за развитие на въоръжените сили с продължителност на реализация от 4 до 6 години и ще бъде изготвена финансово осигурена програма за модернизация.

Изграждането и развитието на необходимите отбранителни способности е пряко обвързано с изпълнението на поетите от страната ни ангажименти по приетия Пакет **Цели за способности 2013** на НАТО. Предстои дискусия и вземане на решение относно определяне на области от способности, в които въоръжените сили да се специализират. Евентуална бъдеща специализация следва да се осъществява като се съобразяваме с текущото състояние на отбранителните способности и прогнозната финансова рамка, без да се нарушава балансът между отделните области на способностите. България споделя усилията на останалите съюзници от Алианса за фокусиране върху следните критични области на недостиг, дефинирани от НАТО: Съюзната система за управление на въздушните операции, противовъздушната и противоракетната отбрана; Съвместното многокомпонентно разузнаване и наблюдение; Боеприпаси за прецизно поразяване; Противоракетна отбрана; Медицински персонал; Дозареждане с гориво във въздуха; Наблюдение на морските пространства. Две от тях - Съвместното многокомпонентно разузнаване и наблюдение и Медицински персонал са сред настоящите ни приоритети, като продължаваме да анализираме възможностите за допълнителен принос и към останалите пет области.

Продължава изграждането на **батальонните бойни групи** като основен градивен елемент на способностите за действие на въоръжените сили по всички мисии. През годината ще бъдат подготвени и сертифицирани две батальонни бойни групи.

Участието във високотехнологични инициативи на НАТО в областта на **киберсигурността** и изграждане на способности в тази сфера.

Продължава **окомплектоване на професионалния резерв** като част от единния комплект на въоръжените сили.

Ще бъдат завършени и въведени в практика поддържащите **доктрини** и техниките, тактиките и процедурите на въоръжените сили.

Най-важния елемент на отбранителните способности са **хората в отбраната**. Затова целта е да се осигури по-добро качество на живот на военнослужещите и цивилните служители в системата чрез реализация на поетите ангажименти по линия на **социалната политика** – обновяване на част от жилищния фонд, изграждане на нови апартаменти, подобряване на здравното обслужване, подобряване на условията за възстановяване и отдых и други мерки.

2. Участие в НАТО и ЕС, бойна подготовка и операции.

През април тържествено ще отбележим десетата годишнина от членството в **НАТО**. Ще продължим да работим за повишаване на авторитета на страната ни като успешен съюзник, както и за издигане на публичния образ на Алианса и по-доброто познаване на неговата визия и цели

сред обществото. През септември ще участваме в срещата на върха на НАТО, където очакваме да бъде потвърдена готовността на Алианса да остане ангажиран с Афганистан и след края на 2014 г. и да бъде излъчен силен сигнал за бъдещето на Съюза и трансатлантическата връзка.

През 2014 г. ще подготвим участието ни в срещата на върха на ЕС по въпросите на сигурността и отбраната, която ще се проведе през юни 2015 г. и ще направи оценка на напредъка в тази насока. Необходимо е на тази среща страната ни да отиде с конкретни резултати по изграждане на отбранителните способности, за което ще работим през годината.

От ключово значение за развитие на отбранителните способности остава **участието в ръководени от НАТО и ЕС операции**, благодарение на натрупвания боен опит и подобряването на оперативната съвместимост. Затова приоритет на отбранителната политика е **всестранното осигуряване на контингентите** зад граница, провеждането на ротациите и своевременното решаване на възникващи въпроси с техниката в районите на мисиите. Предстои поетапно **изтегляне от Афганистан** на военнослужещите ни до края на 2014 г. съгласно Стратегията за трансформиране на участието ни в операцията на НАТО. Подготвя се участието ни в **невоенна мисия на НАТО „Решителна подкрепа“** за обучение на силите за сигурност от 2015 г.

Участието в **съюзни и многонационални учения и повишаването на бойната подготовка** е от решаващо значение за поддържането и изграждането на необходимите отбранителни способности. Ще продължи утвърждаването на положителната практика за провеждане на съвместни подготовки на въоръжените ни сили с формирования от други страни-членки на НАТО на наша територията, както и в центрове за подготовка в други държави от Алианса.

Интензифицирането на участието в съюзни учения и съвместни подготовки ще спомогне да бъде запазен натрупания боен опит, предвид планираното намаляване на нашето участие в операции. За целта ще се използва и потенциалът на **инициативата на НАТО „Свързани сили“**.

За повишаването на бойната подготовка активно ще бъде използван и **потенциалът на съвместните съоръжения**, изградени със САЩ на наша територия, най-вече на полигона „Ново село“.

3. Акредитация в НАТО на Център за усъвършенстване в областта на управлението на кризи и оказване на помощ при бедствия.

Предстои акредитация в НАТО на изграждащия се в София, по наша инициатива, **Център за усъвършенстване в областта на управлението на кризи и оказване на помощ при бедствия**. Проектът има важно значение за изграждането на способности в национален, съюзен и регионален аспект. Със създаването на тази единствена засега у нас структура на НАТО се открива възможност за изграждане за в бъдеще и на други подобни центрове на Алианса на наша територия.

4. Реализиране на инвестиции в отбраната.

Инвестиционната политика е насочена към оптималното осигуряване на българските въоръжени сили с **въоръжение и техника**, с приоритет способностите за участие в операции зад граница. Необходимо е както придобиването на ново въоръжение и техника, така и модернизацията, поддръжката и ремонта на съществуващото.

В бюджета за отбрана за 2014 г. няма достатъчно средства за осъществяване на крупни инвестиционни проекти. За осъществяването на такива е необходимо **целево финансиране от държавния бюджет**. Затова през годината предстои работа само по проекти, които не изискват големи капиталовложения и за които е осигурено финансиране. Освен целево финансиране, друг възможен подход за осигуряване на допълнителни средства за модернизация на съществуващите и придобиване на нови въоръжение и техника е приходите от реализиране на пазара на инфраструктура с отпаднала необходимост и ненужно въоръжение и техника да постъпват в бюджета на МО.

Годината е критична от гледна точка на необходимостта да се вземе **решение за бъдещето на изстребителната ни авиация**. Ще бъде изготвено предложение до правителството за вземане на конкретно решение.

Участието в **многонационални проекти** по изграждане и развитие на способности в рамките на НАТО и ЕС ще продължи да се утвърждава като важно направление, допълващо националните ни усилия.

Ще работим съвместно с българската отбранителна индустрия и научна мисъл за устойчивото **развитие на националната отбранителна технологична и индустриална база**. Поле за съвместна работа със националния научен и индустриален потенциал се явява модернизацията на въоръжените сили и дори специализацията в определени области от способности.

С цел ефективна превенция и противодействие на корупцията ще бъде осигурена **пълна прозрачност при възлагане на обществените поръчки**.

5. Развитие на инфраструктурата на отбраната.

Ще продължи **освобождаването от ненужната инфраструктура**, която генерира разходи в условията на финансов недостиг. Нова ще се изгражда само при доказана необходимост и осигурени средства. Същото важи за поддръжката, ремонта и модернизирането на наличната.

Ще се работи по следните основни направления:

5.1. Финализиране на процедурите по окомплектоване с документи за собственост за имотите-публична държавна собственост, които са в управление на Съвместното командване на силите и видовете въоръжени сили.

5.2. Ефективно управление и разпореждане с излишната инфраструктура;

5.3. Администриране на инвестиционната политика в областта на строителството и строителните услуги;

5.4. Изпълнение на националните ангажменти от Програмата за инвестиции в областта на сигурността на НАТО (NSIP);

5.5. Управление на жилищния фонд, настаняване по реда на картотеката, продажба на жилища, в райони, в които няма структури на Министерството на отбраната, реновация на имотите от жилищния фонд, строителство и придобиване на нови жилища.

6. Законодателни инициативи.

Реализацията на приоритетите на отбранителната политика изисква:

- внасяне на изменения и допълнения в Закона за военната полиция, Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, Закона за резерва на въоръжените сили и изработване на Закон за военното разузнаване;

- внасяне през второто полугодие на изменения и допълнения в Закона за отбраната и въоръжените сили, като резултат от решенията по Прегледа на структурата на въоръжените сили;

- осигуряване на законови гаранции за дългосрочното планиране на отбраната и модернизацията на въоръжените сили.

* * *